

Petra Rasmussen, Lykkensrogaard, Vinding.  
 Karen Rasmussen, Poulslyst, Vinding St.  
 Sofie Skovmand, Honum Skovhus, Rask Mølle.  
 Edel Schack, Ravsted, Tønder, Sønderjylland.  
 Mary Skov, Givskud, Jelling.  
 Klara Schmidt, Halsted.  
 Marie Salomonsen, Uldum.  
 Kirstine Sommer, Boring, Rask Mølle.  
 Kirstine Sørensen, Vester Ørum, Lindved, Vejle.  
 Astrid Sørensen, Sækbæk, Tistrup St.  
 Anna Svenningsen, Lime, Skive.  
 Johanne Svenningsen, Rødding, Skive.  
 Ingrid Svendsen, Almind, Rindsholm.  
 Mette Toftgaard, Baling, Skive.  
 Maren Vind, Hindballe, Granby, Sønderjylland.  
 Bodil Vejby, Hem, Skive.  
 Johanne Vestergaard, Tilsted, Thisted.  
 Sigrid Østerlund, Mejeriet „Vester“, Thyregod.

---

### Indholdsfortegnelse.

Svenning Pedersen: Højskolen, et Barn af Trang og Tro. — K. Kristensen: Forskellige Smaating: Urmager Laust Jensen, Havrum Søsten, Har Boghveden giftige Egenskaber, Hærværk, Musedans, En lille Jagthistorie. — Laust Thomsen: Peter Rørdam. — Birgitte Johansen: Om Læsning. — P. Lienggaard: Udsigter for unge Landmænd nu efter Krigen. — R. Kikkenborg: Tanker. — Anthon Larsen: Før Afgørelsen. — Kristian Larsen: Glædelig Jul, Om Bornholmerne. — J. Jacobsen: Gamle Viser. — Carl Riisgaard: Skyldig. — Marie og Sv. Pedersen: Fra Skolen. — P. Lienggaard: Til Medlemmerne, Nye Medlemmer.

---

# AARSSKRIFT

FOR

## ULDUM HØJSKOLES ELEVFORENING

---

1920

---

TØRRING BOGTRYKKERI  
(C. Caspersen).

## Skole og Samfund.

**M**AN KAN VIST uden at sige for meget paastaa, at et stort Antal Mennesker i disse Tider føler Angst og Utryghed ved Tanken om Fremtiden. Vor Tid er som mættet med Uro, Utilfredshed og Forvirring. — Ængstelsen findes vel især hos de noget ældre; men Uroen og Utilfredsheden findes i alle Aldre og Stænder. Egentlig har man en Følelse af, at der for Tiden kun er saare lidt af det, man kalder Menneskelykke; thi hvorledes skulde der være det, naar Mennesker maa føle, at alle velovervejede Planer i et Nu kan kuldcastes af helt uventede Begivenheder, der vidner om, at mægtige Kræfter — aandelige og materielle — hvad Øjeblik det skal være, kan tørne sammen i en Kamp, der uden Skaansel føres med de voldsomste Midler.

Intet Under da, at mange ved Tanken herom føler sig paa gyngende Grund. — Men Tidens Ansigt paavirker Menneskene forskelligt. Nogle afgør det hele med et Skuldertræk. Verden er af Lave, men Mennesker skal have Lov at rase ud. — Vi bjærger, hvad vi kan for os selv, og saa er vi heldigvis hævet over det meste af det, denne taabelige Slægt er optaget af og strides om. Dette er et ikke ukendt Standpunkt, og det er for saa vidt let, som det ikke forpligter sine Tilhængere.

Andre siger som saa: „Vi gaar hjem til vor lune Krog, og der bliver vi indtil videre. Derfra skal vi nok holde et vaagent Øje med Forholdene. Tiden er saa brutal, og vi kan ikke taale de Stød og Skuffelser, som nødvendigt følger af at være med i Livet udenørs. — Nej, vi venter i Stilhed, til der kommer bedre Dage; men vi ønsker og haaber det bedste“.

Der er noget forsagt over de Mennesker, som siger og handler saadan; men følger de Tiden med deres Bøn, faar det endda være.

Saa er der atter andre, der ogsaa ved at folde Hænderne til Bøn, men som tillige af al Magt prøver paa at lægge Skulder til Tidens Byrder. De har nemmet den Lærdom, at Bøn og Arbejde er Tvilling-søstre; det at bede er jo Arbejde, og i ethvert ærligt Arbejde er gemt noget af en Bøn. — De har tillige forstaaet den Sandhed, at Kritik af Tiden kun er for-svarlig, naar man vil tage Del i Arbejdet for at bøde paa Tidens Brøst og for at skabe ny og bedre Til-stande. — Det er Folk, der gerne vil tage fat, hvor de staar, ikke først i Naboens, men i deres eget Hjem og derfra videre ud, hvor det tiltrænges. — Men de spejder til alle Sider efter Støtte i Kampen „for at holde Folket i Live“. Derfor kommer de ogsaa til Skolens Dør og siger kaldende:

End paa Jorden er der Folkevandring.  
Skoler, I store, smaa, dertil I hjælpe maa,  
at det bli'r til Gavn med den Forandring.

Ja, der lyder fra mange Sider den Tale til Skolen, at den skal være med at udløse Spændingen. Derfor har man ofret til den og ydre set udstyret den paa det bedste. Man maa vel derfor kunne vente Resultater til Hjælp i en trang Tid.

Det er i sin Orden, at alle samfundsbevarende og opbyggende Kræfter kalder paa Skolens Medvirkning,

naar man blot ikke — hvad tidt er Tilfældet — for-langer ensidig Tilslutning til en partipolitisk Hær. — Er det at holde Skole at oplyse det Liv, om hvilket Apostelen siger, at det er Menneskets Lys — kalde til Live alle gode Evner og Kræfter og vække til Daad, da er det selvsagt rigtigt, at Skolen maa være med i Kamp for alle gode Værdier.

Og da Skolens Mænd og Kvinder sikkert vil anerkende, at ingen af os „lever os selv“, men at det er ramme Alvor, vi Mennesker er skabte til Samfund med Ansvar for hinandens Vé og Vel, saa ved de ogsaa, at Skolen ikke blot er Hjemmenes men ogsaa Samfundets Medarbejder. Skolen arbejder netop, hvor der for Alvor holdes Skole, samfundsmæssigt igennem sit Arbejde med den enkelte. Vejen til bedre Forhold i det hele taget gaar indefra udefter. Den Vej hedder bedre, finere, dygtige Mennesker — dernæst renere, smukkere, lykkelige Hjem og derfor retfærdigere, for-drageligere, fredelskende Samfund.

Det er altsaa den enkelte, der skal begyndes med. Spørgsmaalet bliver da, hvorledes han i Skolen kan medtage saa grunddybe Indtryk, at Præget deraf aldrig udslættes. Her deler Vejene sig, og man tør dristigt fastslaa, at der kan være Tale om i hvert Fald to Retningslinier, to forskelligartede Skolesyn. Om det ovenfor nævnte Maal er man saa temmelig enig. Alle ved, at Hjemmenes og Samfundets Styrke og Værdi kan vurderes efter Antallet af sympatetiske og viljestærke Mænd og Kvinder; men det er Valget af Midler og Fremgangsmaade, der angiver de forskellige Veje, man ønsker at følge.

Det mere moderne Synspunkt kan gives Udtryk i dette: Det gælder om at vide og ville. Det at forstaa bliver her Grundlaget for alt Skolearbejde. Derfor begynder man med Anskuelsesundervisning for senere at fortsætte med kritiske Undersøgelser, hvor

det for hvert Trin hedder: Har du nu tilfulde forstaaet Tingen. Jo, for man skal naturligvis fra Grunden af forstaa Smaatingene, før man gennem de vanskelige Spørgsmaal naar til den Samfundsforstaaelse, der er Endemaalet og Højdepunktet, Betingelsen for det ædle og virksomme Menneskeliv.

Derfor forstaa Tingenes Væsen og forstaa, hvor de rettelig skal bruges — forstaa Mennesker og forstaa at arbejde for deres Vel — forstaa Samarbejdets Kunst hjemme og ude, forstaa Sammenhængen overalt, og du har Betingelsen for at gribe vejledende ind og være med til at berede en ny og bedre Verdensorden — Klarhed og Forstand er Løsenet. Det gælder om at vide, thi saa kan du ville.

Jeg skal ikke nægte Værdien af det at forstaa og tænke klart, ogsaa jeg ved, at der er noget, der hedder Forstaaelsens Glæde. — Men jeg tror absolut ikke paa Betydningen af de klare Tanker, medmindre de tillige blev varme Tanker, og jeg synes heller ikke, Erfaringen vidner om, at de moderne Midler og Synsmaader kan frembære de Hjem og det Samfund, vi længes efter. Derfor hylder jeg det gammeldags Syn paa Opdragelsen. Det, som kan gives Udtryk i dette: Kan du blive varm og harm, saa kan du ville. Her bliver det Følelsen, Hjertelaget, der bliver Grundvolden, og som derefter skal give sig Udslag i det daadrige Menneskeliv. Det er dette med Hjertevarme at tage Del i den evigt standende Strid mellem godt og ondt, fordi Hjertet brænder for Sandhed og Ret og harmes over det modsatte. — Mens der før var Tale om at naa til Samfundsforstaaelse, saa siges det her, at den kun faar sand Værdi, naar den bæres af Hjertelag og bliver til Samfundsfølelse. — Vor Tid trænger til dette: Hjertelag i Hjem og Skole, i Samfundsliv og mellem Folkeslagene. Saa fik vi de rigtige Viljer og den gode Forstaaelse til at rette det,

som er vrangt. — Jeg tror og ved, at det naas ikke uden Gud. Derfor er Kristentro den egentlige Grundvold for det gammeldags Skolesyn. Gennem den hører man Guds Faderhjerne slaa — gennem Kristentro varmes vore Hjerter baade til at ville og kunne. — Derinde, hvor Mødet med Gud finder Sted, der findes det stille Værksted, hvorfra al godt udgaar til at virke og taale, arbejde og bære — til at bygge Hjem og Samfund op. Ja, fra Hjertet udgaar Livet.

Svenning Pedersen.

## Det gode gamle —.

**N**AAR MAN HØRER eller ser et Ord som Konservatisme, drejer Tanken uvilkaarligt hen paa noget politisk. Men den kan nu ogsaa gaa i en anden Retning, i hvert Fald saadan, at der ikke behøver at blande sig Partipolitik deri. Der er kun Tale om noget alment menneskeligt. Vi er allesammen af Naturen mer eller mindre tilbøjelige til at holde paa det bestaaende, det, som vi er opvokset ved, som vi har levet os sammen med og ind i.

Dette være sagt i al Almindelighed, thi naturligvis kan de fleste let pege paa Forhold baade af ældre og ny Dato, som de ikke ønsker at bibeholde. Det var af den Slags, som ikke tiltalte, og som man derfor heller ikke levede sig ind i.

Men ligger der ikke en Fare i saaledes at bide sig fast i det gamle, det bestaaende, den nemlig, at Fremgang og Udvikling holdes ude?

Jo, det kan vist ikke nægtes, at Faren er der. Men det, man kalder Fremgang og Udvikling, kan jo forøvrigt ytre sig paa to Maader, enten derved, at noget nyt fortrænger det gamle, eller dette uddybes og udvikles. I sidste Tilfælde bliver der Tale om baade Fremgang og Bibeholdelse af det oprindelige.

Nu er det imidlertid en Kendsgerning, at ikke alt gammelt er godt. De fleste kunde vel samles i et

fælles Ønske om, at det gode gamle fremmes, medens det af modsat Natur hæmmes. Men Erfaringen viser som bekendt, at dette er lettere sagt end gjort, baade hvad Udførelsen af dette angaar og med at faa afgjort, hvilket der er hvad. Det er nok af den Slags Ting, om hvilket det gælder, at her maa den enkelte selv træffe Bestemmelse og handle derefter.

Og nu angaaende dette at bryde med Traditionerne, da er der, saavidt jeg kan se, adskilligt, der maner til at fare varsomt frem. H. C. Andersen skriver: „I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme, der har jeg Rod, derfra min Verden gaar“. Vi forstaar sikkert alle, hvad han mener med Udtrykket „der har jeg Rod“. Billedet er jo hentet fra Plantelivet. Ligesom Planten ikke kan flyttes om i en anden Jordbund uden at lide derunder, saadan kan han ikke afskæres Forbindelsen med Danmark, uden at der vilde gaa noget i Stykker for ham. Sagen er jo vel nok den, at vi alle sammen billedlig talt har en hel Mængde smaa usynlige Rødder, der stikker ned baade her og der, og som det gælder om ikke at faa reven over eller trukket op, i hvert Fald dem, der besørger Ernæringen.

Vi kender ogsaa Hostrups Verslinier, der taler om at følge med Tiden, hvis vi skal holde os unge i Striden. Og hvem kan ikke give dem sin Tilslutning. Stilstand vil jo vel egentlig sige det samme som Tilbagegang, den kommer der næppe noget godt ud af. Er f. Eks. ikke Mangel paa Forstaaelse af Tidens Krav hos de ældre en hyppig Aarsag til, at de unge, som nu engang er mere med paa det nye, maa gaa deres egne Veje til Skade for begge Parter. Jo, der er ingen Tvivl!

Men alligevel, Tiden kan forceres for meget. Der siges, at naar Tyskernes Nederlag ved Marne i 1914 blev saa stort og saa fuldstændigt, som det blev, saa var Grunden den, at Tropperne var rykket saa hurtigt

frem, at Forbindelsen med Bagtrop og Fødemidler i høj Grad var vanskeliggjort. Dette Træk overført paa det sjælelige Omraade er vist tilstrækkeligt talende.

Det er jo afdøde Forfatter Jakob Knudsen, der mere end nogen anden dansk Nutidsdigter har givet sig af med at drøfte Spørgsmaalet om og Betydningen af de gamle nedarvede og erhvervede Sæders og Traditioners Bibeholdelse for Mennesker. Igennem hele hans Digtning sporer man noget af det, men særlig har han faaet det frem i Romanen „Rodfæstet“. J. K. mener vel ikke, at et Menneske, som er opfødt f. Eks. i et Landmandshjem ikke skulde kunne komme ind i en anden Livsstilling og befinde sig godt dér, endogsaa selv om han kommer ind paa noget saa afvigende som den studerende Vej, bliver Præst, Læge o. s. v., men han mener jo, at saadan et Menneske værs'god maa tage „Bonden“, det væsentlige af ham, med sig ind i sin nye Stilling. Det vilde hævne sig, om han prøvede paa at ryste Bondenykkerne af sig og i en Haandevending antage de fine Manerer. Før det første vilde det slet ikke lykkes, som han havde tænkt, og for det andet vilde det føre til, at han tabte sit naturlige Rodfæste.

Saa vidt man kan skønne, har Jakob Knudsen i sine Studenteraar selv oplevet noget af dette. Naar han netop i disse Aar begik et Fejlgreb, der siden kom til at svie haardt til ham, saa er der næppe nogen Tvivl om, at i alt Fald han selv som den væsentlige Grund dertil vilde angive den, at han levede under Forhold, der var saa vidt forskellige fra de, han var opvokset under, og at disse havde foraarsaget en Forrykkelse af den indre sikre Drift, han ellers havde at handle efter. — Der er visse Ting, som Mennesker gør vel i at holde i Hævd, lad saa være, at de udsætter sig for at blive kaldt gammeldags. Det er nu

engang ikke alt, der kan maales ved, hvordan det tager sig ud, eller hvad det er værd i rede Penge.

For en Del Aar siden rejste der her fra Danmark adskillige til Amerika, fordi de der hurtigeré end her hjemme kunde tjene sig en Formue. Nogle af dem kom hjem igen, maaske efter mange Aars Forløb, de havde virkelig samlet sig en lille Kapital, og prøvede paa at slaa sig ned i deres Fædreland. Men ofte gik det saadan, at de maatte af Sted igen, de kunde ikke finde sig tilfreds her hjemme og for Resten heller ikke noget andet Steds. De har aabenbart — for at blive i Jakob Knudsensk Stil — tabt noget af deres Rodfæste, solgt det for Penge.

Et andet nærliggende Eksempel kunde belyse dette Forhold: Der har jo herhjemme i de sidste Aar været handlet omkring med Landejendomme som aldrig før. Ejendomme, som i flere Slægtled har været i samme Families Eje, er bleven solgt til fremmede, udsat for alt muligt — ikke fordi det var nødvendigt, men fordi der kunde sælges med økonomisk Fordel. Man kan tidt nok gøre Forsøg paa en Forklaring af, at det er lige meget, hvor man holder til. Der er nu alligevel og bør være noget, som binder til saadanne minderige Pletter, det er jo i bogstavelig Forstand Fædrenes Jord. Vi kan jo vel alle sammen synge med H. C. Andersen: „I Danmark er jeg født, der har jeg hjemme, der har jeg Rod, derfra min Verden gaar“, men det bliver jo alligevel til de enkelte Smaapletter, vi særlig maa føle os knyttet. Derfra udgaar jo dog først og fremmest vor Verden.

Jeg er klar over, at der under Overskriften: „Det gode gamle“, kunde behandles Spørgsmaal, som er af dybere Art end de her anførte. Der er jo Forhold, som griber dybere ind i Menneskers Liv end disse. Men det er et Spørgsmaal, om noget af dette

her antydede alligevel ikke er en Betingelse for, at at noget større rigtigt kan tilegnes.

Og saa til Slut blot dette, at nærværende lille Stykke jo kun er Antydninger, nogle enkelte spredte Træk, der godt kunde have været suppleret med mange andre, maaske ogsaa bedre.

Peter Lienggaard.

„Hvad er  
denne Brydningstid?“ —

**G**AMLE HØJSKOLEELEVER vil sikkert med særlig Glæde mindes de Timer, hvor der taltes til dem om store Mænd eller Kvinder, og de vil sikkert give mig Ret i, at det, der gør et Menneske stort, især er dets Evne til at kunne ofre sig for andre, Evnen til at ville tjene, Evnen til at kunne savne, Evnen til at kunne se bort fra egne Ønsker, naar det dermed kan tjene sine Medmennesker.

Hvorfor vil vi gerne høre eller læse om saadanne Mennesker? Jo, for saadan vilde vi jo ogsaa gerne selv være; de bliver vore Idealer; vi trænger til at mærke, at den Slags Mennesker har levet paa Jorden, ja, at de lever den Dag i Dag. Vi hører og læser om saa meget andet mellem Aar og Dag, mest ondt: Krig, Uærlighed, Ondskab, Dovenskab o. s. v., saa vi ofte fristes til at tro, at „Verden er af Lave“, og derfor er det dobbelt rart at mødes med dem, der troede paa Idealerne og holdt dem fast. Ja, saadan omtrent tænker jeg mig, at al sund og god Ungdom føler det.

Men saa er der Mennesker, som har ladet sig gribe og begejstre af Idealerne i de unge Aar og med Sandhed har følt: „Det er herligt at fare, saa de med

Tak til Gud og i fuldt Alvor har kunnet synge: „Dejlig er Jorden — skøn er Sjælenes Pilgrims gang“ — og bagefter, naar de fik prøvet lidt mere af Livet, syntes de, at det kun var en Drøm, en skøn Drøm ganske vist, men kun en Drøm, en Ungdomsdrøm, som intet havde med Livets haarde Virkelighed at gøre. Livet var ikke dejligt, Verden langt mindre. Ungdommen saa blot det hele i Straaleglans, gennem farvede Brillor, der gav et usandt Billede af den jammerlige Verden. Da var det, de lærte, at her i Verden skal man først og fremmest regne med Selvviskhed. Da er det, de kan udbryde med Holger Drachmann: „Hvad trænger Danmark til? — Et nyt Kloaksystem!“ — Ja, der kan være noget sandt i den Tale — naturligvis. Man siger, at de er Drømmere, disse Idealister; „men“, siger Johan Bojer, „der kommer kanske en Drømmernes Dag, da der holdes Dom over alle de kloge, som altid spaaede det onde og altid fik Ret. Hvad tror du?“ —

Spørgsmaalet kan stilles skarpere: Er det det onde eller det gode, der er det stærkeste, det bærende i Samlivet her i Verden?

„Daare“, vil nogle sige, „hvor kan du spørge — i en Verden, hvor Soldater og Kanoner holder Dom, og hvor et Lands Velfærd sættes paa Spil, naar der er Spørgsmaal om 2 Øre mer eller mindre i Timeløn. Du maa jo dog engang have læst, at det Land, der havde de fleste Soldater og Kanoner var det stærkeste. Hvor kan du spørge! Læs din Avis! Læg Mærke til, hvad du da faar at vide! — Jeg læser Avisen, og der staar ganske rigtigt mest om Ondskab og alt det, som Sortseerne altid peger paa, og som vi heller ikke skal lukke Øjnene for; men jeg vil have Rede paa, om det ogsaa er sandt, det, der staar i Avisen, og derfor spørger jeg min Redaktør, hvordan han vælger sit Stof, om han helst vil have det mest almindelige

i Avisen, eller han helst vil have det særlige, det sensationelle. „Altid det sensationelle“, siger han, „altid det særlige“.

Paa den Maade lærer man at forstaa, at Avisernes Verdensbillede er meget falsk, at det kun er Overfladen, man derigennem lærer at kende. Avisen fortæller os om dem, der stjæler, fordi det er det særlige, men ikke om de mange, mange, der lever deres stille Liv og støtter hinanden, saa godt de formaar, fordi det er det almindelige. Aviserne fortæller os om Lenins og Trotskys blodige Regimente; men de fortæller aldrig om, at der lever Millioner af Mennesker i Rusland, der nu som altid før deler den sidste fattige Mundfuld Brød med hinanden, og dog er det dem, der engang — naar ved vi ikke — skal bygge det nye Rusland, og dem, Fremtiden hører til, de er Fler-tal; vi ved det; men vi hører aldrig om det. —

Det var jo ikke engang sandt, at det Land var stærkest, der havde flest Soldater og Kanoner. — Nogle Tusinder Danske kæmpede i over 50 Aar mod et Verdensrige. Hvem vandt? De, der havde Retten. Eksemplet er ikke enestaaende; det gentages i Verdenshistorien atter og atter. „Det Samfund er stærkest, som har de fleste sympatiske Individuer“, siger Krapotkin, Videnskabsmanden og Drømmeren.

Det kan synes, som om det onde havde Magten; men det er kun et Syn. —

Lyset og Skyggen er godt fordelt; men Menneskets Syn er kort“ —

Nuet kan skuffe os, fordi vi ikke er i Stand til at se bag Forhænget, se Fremtiden, maaske ogsaa, fordi vi ofte glemmer at se tilbage og glemmer, hvad Historien har at lære os. Menneskeslægtens Historie, saa langt tilbage vi kender den, fortæller om en stadig Kamp mellem godt og ondt, Ret og Uret, Sandhed og Løgn; men Retten og Sandheden sejrede, selv om



det tidt varede længe. De Tidsrum, der var mest mørke, gemte gerne en Spire i sig til noget godt; og derfor tror jeg, at bagved det, der nu sker og er sket de sidste Aar, dæmmer noget godt for Menneskeslægten; derfor tror jeg, at vi, der er unge nu, har noget godt i Vente, og at det vil være Uret, om vi tænker os Fremtiden som det bare Mørke, den rene Elendighed, og vi maa fremfor alt huske paa, at er der noget galt, saa rettes det ikke ved at klage, men kun ved at arbejde for noget bedre at sætte i Stedet.

Vel kan ikke alle direkte være med i et Arbejde for at hele Verdens Brøst; men den, der i Troskab røgter sin Gerning, den være i sig selv nok saa ringe, er ogsaa med til at gøre Verden baade lysere og bedre:

»Vort Land skal gro og grønnes,  
dets hvide Kyst forskønnes,  
selv Lyngens Søn skal lønnes  
for tusind tunge Ryk,  
blot længe det maa lyde  
fra By- som Landsbygyde,  
fra Øbo som fra Jyde:  
Endnu et lille Nyk!«

Og Livet bliver rigere og lykkeligere, eftersom vi i Troskab røgter v o r lille Gerning:

»Forbandelsen, som fra Gud Herren lød,  
da Edens Have blev lukt:  
»I dit Ansigts Sved skal du æde dit Brød!«  
kan bære Velsignelsens Frugt!«

„Ja“, vilde maaske nogen sige, „naar vi saadan ganske roligt kunde faa Lov til at gaa og passe vort Arbejde og ellers have det roligt, kunde det nok gaa; men der kan komme andet i Vejen: Sygdom, Sorger og Bekymringer.“ Ja, vi kan jo være næsten sikre paa, at den Slags skal vi ogsaa møde; men det er

jo underligt nok; for de livstrætte og livslede finder man vist egentlig sjældent blandt dem, der har haft meget at gennemgaa, man finder saa ofte hos den Slags Mennesker en egen stille og ligesom mere moden Livsglæde. Man faar snarere det Indtryk, at Modgangen har været dem en Livsværdi, at det er noget, der ogsaa kan siges Tak for. Tænk paa Ingemanns Sang om Hans Tausen:

„Den Dag, han ej kæmped' med Modgang eller Nød,  
han frygted' Guds Naade som før ej til ham flød.«

Naar Mennesker ofte har saa svært ved at forsone sig med Tilværelsen og den Verden, de er sat i, er nok Aarsagen den, vi har saa svært ved at lære, at ligesom Planten behøver baade Regn og Sol for at vokse og modnes, saadan behøver vi baade Medgang og Modgang, før vi bliver modne til Høsten, og før vi i alle Livets Forhold — og ikke blot i Livets Festøjeblikke — med Sandhed kan synge: „Dejlig er Jordan“ — — maa vi nok med Jannik Lindbæk have prøvet ganske sagte at nynne:

»Selv Sorg og Nød, selv Sot og Død  
mig til en Hjælp blev givet —  
jeg takker Gud, at jeg er til  
og fryder mig ved Livet.«

Hermed en venlig Hilsen!

Kr. Larsen.

## Forskellige Smaatæk,

fortalt af pens. Lærer Kristensen, Uldum.

### Den første Valghandling i Give 1849.

**V**ED den første Valghandling i Give 1849 — altsaa for 71 Aar siden — tænker jeg ikke paa Valget til den grundlovgivende Rigsdag. Ved dette valgte man nemlig en Mand fra Kredsen — Anders Hermandsen, der gjorde sig bemærket ved at sige: „Mig synes, Kongen skal være enevolds“, og i Samklang hermed stemte han imod Grundloven.

Nej, jeg tænker paa Valget til den første ordinære Rigsdag. Da kom man adskilligt lettere fra det end nu om Stunder. Da Kandidaten — en Gaardejer Niels Bank fra Kredsen — kom op paa Talerstolen, sagde han: „A vil ett hold long Taaler for jer, Folkens; men vælger I mæ, saa vil a gør for jer, hvad a kan!“

Det var hele Valgtalen; den var kort; Kandidaten søgte sin Styrke i sin Begrænsning; men det kan vel nok siges, at den var god. I hvert Fald raabte Forsamlingen Bravo! Det var jo noget ukendt, at en Bondemand saadan kunde udtale sig.

Enkelte vilde saa interpellere Kandidaten, spørge ham, hvordan han vilde stille sig til dette eller hint Spørgsmaal. Sligt klarede Kandidaten ved at svare:

„Det kan a ett sej jer i Dau; men kommer det til at ligge for, saa skal a nok søj aa sæt mæ ind i æ Sager“.

Niels Bank blev valgt, formodentlig ved Kaaring, thi han var eneste Kandidat.

Foranstaaende er mig fortalt af forlængst afdøde Jens Hvegholm, Langskov, der selv havde overværet Valghandlingen.

### Da Djævelen aflagde en lille Visit i Hesselballe.

For godt at halvt Aarhundrede siden laa der et gammelt Hus i Hesselballe. Det laa omtrent midt i paa den nordre Side af Gaden lidt tilbagetrukket med en Jordvold foran. Huset var af Bindingsværk med klinede Vægge, der var saa yderst slet vedligeholdt, saa Storm og Regn for det meste havde frit Kørind i Huset.

Til Huset hørte en mindre Have, hvor der avledes lidt Kartofler og lidt Køkkenurter, og hvori de eneste Blomster var nogle store Stokroser ved Husets østre Gavl.

Alt tydede paa, at den yderste Fattigdom raadete i Hjemmet.

Huset ejedes af en Arbejdsmand, der hed Kristian August og hans Hustru Else, almindelig kaldet Else August.

Kristian August arbejdede paa Herregaarden Rask, der laa omtrent en Mil fra hans Hjem, og for at blive fri for at gaa den lange Vej mellem Hovedgaarden og Hesselballe, gik han i Reglen kun til sit Hjem hver Lørdag Aften. Hans Vej førte ham igennem Uldum, og da han var en Smule fugtig, var det ham umuligt at gaa Uldum Kro forbi; han gik altsaa

derind, og her traf han saa i Reglen en og anden, der ogsaa godt vilde have en Taar over Tørsten.

Naar der saa blev nogle samlet, gik det lystigt til med Svir, Banden og Kortspil, og Kristian tog livlig Del i Raaheden.

En Aften, da han kom dinglende hjemad ad Hesselballevejen med en ordentlig Bjørn, og omtrent midtvejs mellem Uldum og Hesselballe var kommen til det Sted, der — særlig i ældre Tider — var kendt under Navnet „æ Saand“, fordi Vejen der var meget sandet, nemlig til det Sted, hvor Vejen fører mod Vest hen til Møllegaarden og mod Øst til Niels Eskild Jensens Gaard, kom Djævelen til ham.

Om Kristian maaske i Fuldskab har kaldt paa ham, er vanskeligt at afgøre; det kan gerne være; man plejer jo at sige, at naar man kalder paa „den slemme“, er han nærmest ved.

Kristian August blev saa bestyrtet over dette Møde, at Rusen gik helt over. Han fordoblede sine Skridt for om muligt at blive fri for det uhyggelige Følgeskab; men det lod sig ikke gøre; Djævelen fulgte ham i Hælene, og da han naaede sit Hjem, vilde han knibe ind ved Døren for ikke at faa „den Onde“ med sig ind, han var nemlig inde i Stuen lige saa tidlig som Kristian August.

Hvordan og hvad Tid han forlod Lejligheden igen, melder Historien intet om.

Det kunde maaske her være paa sin Plads at uddele et lille Hip til det i vor Tid saa stærkt overhaandtagende Kortspil. Tiden kunde nok bruges til noget bedre end til at tærse i „Holmblads Salmebog“ og til at tyre en L'hombre. Brug den til at læse gode Bøger, til at gaa i Aftenskole og til at gaa til Møder, hvor der er noget godt at hente o. s. v.

Nu kan man tro om forannævnte Historie, hvad man vil, en og anden vil maaske mene, at det hele

var et Udslag af en livlig, maaske ødelagt Fantasi, Dileriums-Fantasi. Kristian August vidste bedre. Paa ham havde Begivenheden den Indflydelse, at han blev et bedre Menneske. Fra nu af hverken bandede han, svirede eller spillede Kort, og fra nu af kunde han gaa Uldum Kro forbi.

Kristian August tilegnede sig Fyldeordet „sen“ i sin Tale, og det hændte ikke sjældent, at en eller anden sagde til ham: „Det kan ikke være muligt, Kristian, at det var Djævelen, der kom til dig hin Aften paa Vejen fra Uldum“. Men Kristian August svarede dem saa: „Det var „sen“ Fanden!“

Da jeg i Oktober 1873 blev Lærer i Hesselballe, var Kristian August død for faa Aar siden, men hans her omtalte Møde med Djævelen var da almindelig kendt, og det fortaltes mig da af meget troværdige Folk.

Der er spurgt mig, hvorledes Djævelen saa ud, om han talte o. s. v., men slige Spørgsmaal, hvis Besvarelse nok kunde have været af Interesse, ser jeg mig ikke i Stand til at besvare, da jeg aldrig har kendt eller talt med Kristian August. Tale gjorde han dog næppe.

De Folk, der levede i Hesselballe — i Uldum Sogn — sammen med Kristian August, er forlængst døde, der er vokset ny Slægt frem, og der er vandret ny Folk ind, saa der er foregaaet store Forandringer, og det er derfor ikke saa underligt, at Historien om Kristian Augusts Møde med Djævelen er ved at skrives i Glemmebogen.

### En Myre.

For faa Aar siden, mens jeg endnu var Lærer i Hesselballe, lagde jeg en Dag Mærke til en Myre, der kom slæbende med en større Genstand, sikkert

et Stykke af en Insektkrop, som den skyndsomst og med store Anstrængelser søgte at bringe i Sikkerhed i sin Tue.

Jeg søgte at tage Byttet fra den, og skønt den strittede imod og anstrengte sig til det yderste for at beholde det, maatte den dog give tabt.

Jeg lagde Genstanden et Stykke bort, vel godt en halv Alen. Myren kredsede først noget omkring det Sted, hvor Byttet var den frataget. Omsider fandt den det, og nu gik det atter efter Tuen, men anden Gang tog jeg Lækkerbidskenen fra den, og denne Gang stak jeg en Svovlstik i Jorden og lagde Kadaveret derovenpaa. Men Myren var ikke sen, den opdagede, hvor Genstanden var, og hurtig kravlede den opad Svovlstikken, fik Genstanden bragt ned, og nu fik den — efter mange Genvordigheder — Lov til at bringe sit Bytte i Sikkerhed, hvad den da ogsaa havde fortjent. Udholdenhed belønnes. Hvor ofte har vi ikke Anledning til at sande: „Det er det herligste Tidsfordriv at agte paa Dyrenes Færd og Liv“.

#### Vandrefalk (*Falco peregrinus*).

Gaardejer Kristen Storgaard i Langskov ved Ølholm Station kom en af de første Dage i Maj 1911 udenfor sin Gaard og saa da i kort Afstand fra Gaarden to Fugle paa Jorden, der baksede drabeligt med hinanden, de kæmpede paa Liv og Død, og saa optaget var de af Kampen, at Kristen Storgaard løb til og greb dem begge med Hænderne. Det var en Vandrefalk og en Raage, der leverede Bataillen.

Da Fuglene mærkede sig fangne, gav de sig begge til at kæmpe for Friheden, og Kr. Storgaard havde Møje med at holde Rovfuglen, saa han maatte

lade Raagen i Stikken, den slap bort til sine Kammerater i Laage Skov, men Vandrefalken maatte bøde med sit Liv for sin Kampiver og sin Uforsigtighed.

Hvad Udfaldet var blevet, om Kampen var ført til Ende, er ikke godt at vide. Falken var vel nok bleven den sejrende, men det højre Øje havde den da mistet under Slagsmaalet, det havde Raagen faaet hakket ud. Vandrefalken, der var en gammel Hun, havde ikke levet uden Genvordigheder, den havde staaet for Skud, thi der fandtes nemlig Hagel indkapslet i dens Kød, og der var tydelig Spor af, at den havde haft det højre Skinneben brækket, det var nemlig vokset sammen, men ikke lige.

Vandrefalken hører vel ikke til vore sjæfndeste Fugle, men den er dog langt fra almindelig. I Vinteren 1847 blev den (ifølge Kjærbølling) skudt ved Aarup Mølle i Bjerre Herred med en Krage i Klørne, og den kendte Ornitholog, afdøde Købmand Niels Larsen i Ejstrup, havde to Eksemplarer i sin Samling, deraf var det ene — en Han — skudt ved Ejstrup den 6. August 1885, og det andet — en Hun — ved Gludsted den 5. Oktober 1899.

Den 5. Novbr. 1915 fangedes en Vandrefalk hos Gaardejer Laurids Mathiassen paa Uldum Mark. Den havde forvildet sig ind i Laden, hvor den i en meget forkommen Tilstand toges med Hænderne. Den døde Dagen efter. Den blev udstoppet, og ved nærmere Undersøgelse viste det sig, at dens Hals var fuldstændig brændt sammen, saa at den ikke kunde tage Næring til sig. Den maa have fortæret noget, der har sat sig fast i Halsen, og som altsaa ligefrem har kvalt den.

Vandrefalken, der ogsaa undertiden kaldes Blaa-falk eller Duefalk, er let at kende. Vel kan der være nogen Forskel paa Farven hos den ældre og den yngre Fugl, men alle, saavel de yngre som de ældre,

har sorte Kinder, som om de havde „Bakkenbarter“, og det sorte gaar endog paa begge Sider lidt ned paa Forhalsen.

Den tjener sit Navn, Vandrefalken, thi den strejfer viden om. Den er udbredt over Størstedelen af Europa, Asien, Afrika og Amerika, og dens Flyveevne er overordentlig stor, at Rejser paa over 100 Mil kun er som mindre Udflugter for den. Den tager altid sit Bytte i Flugten; den anfalder Fugle i alle Størrelser lige fra Lærken til Vildgaasen, og den er en sand Skræk for den, den efterstræber. Den styrter sig paa sit Bytte saa hurtig, at man hører en Susen og ser et mørkt Legeme fare gennem Luften uden at kunne skelne Røveren. I Danmark ruger den ikke.

K. Kristensen.

## Dansk og Tysk.

**H** VILKET FORUNDERLIGT AAR har vi ikke oplevet, siden sidst vort Elevskrift udkom! Trods sociale Skillelinier, trods forandret Syn paa det nationale har vort Folk oplevet som i 48, at høj og lav og rig og arm har følt sig varm af samme Tanke. For en Tid kunde vi dog glemme vore Stridigheder og mødés. Konge- og Folkefesten paa Dybbølbjerg beviste og bekræftede det. Mangen ung fik den Dag sin Indvielse til et Arbejde for det nye Danmarks nye Fremtid. Og vist er det herligt at være ung netop nu! Vist er det stort at se Idealer opfyldes og nye Tanker sejre! Og lettere end nogen Sinde kan vi nu synge om at bære vor gamle Moder ind i Dagen ny. Og er vi mon ikke ogsaa bedre end nogen Sinde rustede til at tage mod den store Lykke? Nu slaas der fra forskellig Side dristigt ned paa den saakaldte „realistiske“ Højskole. Men ikke mindst den har dog lært os, at det ikke er nok at begejstres, men at stor Tid og stor Lykke kræver stort og strengt Arbejde. I samme Grad, som vi nemmer dette, undgaar vi den Fare, som Ibsen taler om, naar han udbryder: Just i Sejren bor Forliset!

Danmark er nu traadt ind i de Staters Tal, som huser et fremmed Folkeelement inden for sine Grænser,

og det skal nu vise sig, om vi kan, hvad vi ikke kunde før: optage og omdanne dette Folkeelement, saa det fra at være fremmed bliver en Del af os selv. En Fjerdedel af den oprindelige sønderjyske Befolkning stemte tysk, har tyske Sympatier, betragter Grænsen som en Voldsgrænse og ønsker den flyttet. Mange hernede og en Del norden Kongeaaen ønsker denne Fjerdedel kuert og knust, i bedste Fald overset og ringeagtet. Og det er i mange Tilfælde vore mest varmhjertede, nationalfølende Danske, der kræver dette. Og naar der rundt omkring sidder tysksindede, der kan udpeges som skyldige i uretfærdige Indkaldelser og Orlovsnægtelser og ikke mindst i talrige Fængslinger og Forhaanelser af dansksindede Mænd og Kvinder i Krigens Tid, saa er det ikke let at imødegaa Gengældelsens Tankegang. Man forstaar i hvert Fald, at Genforeningens Fuldbyrdelse er en vanskelig Opgave, som kræver Taalmod og Fordragselighed, Forsonlighed næsten ud over menneskelig Evne. Det kan allerede nu siges, at i det Slægtled, som stærkest følte Krigens blodige Uret, vil denne vor Opgave i mange Tilfælde møde uoverstigelige Vanskeligheder. Det bliver da først i det næste Slægtled, at vi kan standse og gøre op, hvorvidt vi er kommet.

Selvsagt er dog Tyskheden allerede paa Retur, og Styrkeforholdet fra Afstemningsdagen meget forrykket. Danske Embedsmænd kom ind i de tyskes Sted; mange tysksindede har mageskiftet deres Ejendomme med dansksindede i 2. Zone. Og Udvandringer fortsættes, støttet af Pengeforholdene, idet mange benytter sig af Fordelene ved at sælge for Kroner og købe i Tyskland for 10 Gange saa mange Mark. Denne Bevægelse er dog kun forbigaaende og ikke i væsentlig Grad afgørende for det nationale Styrkeforhold i Fremtiden, og skønt den tilsyneladende bringer Danskheden en øjeblikkelig Fordel, vil en Ud-

vandring i det lange Løb betyde Tab, saa meget mere som det i mange Tilfælde er Folk af dansk Rod og Afstamning, som flytter bort. Spørgsmaalet bliver, om Tyskheden, som vi kender den, kan leve og udvikles under de nye Forhold. Maaske kan Udvandringen tages som et Fingerpeg her, som et Udtryk for, at mange tysksindede ser det umulige i Opgaven.

Tyskheden i Nordslesvig er et underligt Begreb, som har sat mange Penne og Tanker i Virksomhed. Man har givet denne mærkelige Udløber af tysk Kultur Navnet Hjemmetyskhed, og Tyskerne selv har halvt om halvt anerkendt Navnet, skønt det i en dansk Mund har en haanende Biklang. I Tyskernes Anerkendelse af Navnet ligger Kravet gemt om Tyskhedens og tysk Kulturs Ret til at brede sig ud over ikke-tysk Omraade. At dette Krav støttes med „Beviser“ paa, at Sønderjylland er gammelt tysk Land, er kun et Udslag af Tyskernes Trang til Logik i alle Forhold og i denne Forbindelse en Biting. Man kan haane Hjemmetyskheden, kalde den et Misfoster, en Skifting i Vuggen, en Gøgeunge i Sangfuglens Rede, og den er alt dette, men hidtil har den haardnakket rejst Hovedet, ladet haant om Haanen og bevist sin Berettigelse ved blot dette at være til. Og vi maa indrømme, at vi ikke var stærke nok til at kaste Ungen ud af vor Rede, medens den endnu laa i Ægget.

Hjemmetyskheden har den Fordel nu at være i Mindretal og Opposition. Den møder ingen Modstand i dansk Regeringsmagt eller i de nye Embedsmænds Administration. Det nye Styre er saa fordrageligt, at det tit vækker Flertallets Forargelse. Vi lefler for Tyskerne, siger man, og mange spaar os, at Tyskheden under en saadan Behandling vil brede sig som Paddehatte i Regnvej. Tyskerne haaber det samme, og begge Parter bedrager sig selv. For Sandheden er, at Hjemmetyskheden kan leve og aande i al Slags

Luft undtagen i Frihedens. Derfor har vi Haab, ja Vished om Sejr. Uden Indfødsret, uden Rod i Hjemlandets Kultur, uden Historie og uden virkelig dyb aandelig Samhørighed med den højtpriste tyske Kultur, maa og skal Hjemmetyskheden gaa til Grunde, naar den stilles paa fri og lige Fod med Landets eget ægtefødte Barn. Den tyske Frøken maa bøje sig for den højbaarne Jomfru og igen lade denne bestige Tronen. Frihed for Loke som for Thor, for Frøken som for Jomfru! Med en lykkelig Haand er denne Frihed indført hernede. Men beskæmmende er det at maatte sige, at Friheden kom til sine egne, og alt for mange af dem kendte hende ikke. Gang paa Gang ironiseres der over den megen Frihed i Danmark. Men engang før eller senere vil man indse, at kun i Frihed kan det gode trives. Og Tyskerne vil indse, at de hoverede for tidligt. Allerede nu kan deres Førere se det og raaber krampagtigt til deres Folk om endelig at benytte den givne Frihed, først og fremmest i Skolerne. Og allerede nu kan man se, at Tyskerne i deres Glæde over Friheden glemmer at bruge den. Og hvorfor? Fordi de ikke ved, hvad de skal bruge den til.

Men vi skal hverken hovere eller gribes af falsk Medlidenhed, naar Tyskheden maa vige. Ikke hovere, for Friheden skal ikke bruges med Hensigt til Ødelæggelse, men kun til at hjælpe det frem, som har Livets Ret. Og ikke ynke, for der er aldrig groet noget virkelig godt og stort i Tyskhedens Spor i Nordslesvig. Hjemmetyskerne skal vindes ved, at de erkender sig selv som Danske. Men naar Danskheden sejrer, har vi Lov at glæde os, for saa er det vort eget gamle Land, som genvindes. „Vor historiske Ret“, dette Udtryk, som fra én Side haanedes og fra en anden misbruges under Afstemningskampen her-

nede, maa faa en ny Klang i vore Øren. Vor historiske Ret dør aldrig. Historisk har vi Ret til Dannevirkelinien, for saa langt er Folket af vor Stamme; saa langt har vi som Folk Ret til at haabe paa og kæmpe for en Genopvaagnen af Danskheden. Vi maa hævde vor Ret, vor Kultur, vor Fremtid som Folk. Over for en sikkert kommende, ny og bedre, tysk Kultur maa vi sætte en dansk, som kan sejre paa vor egen Odelsgrund. Nu strides vi om den nys slagne Grænses Berettigelse. Hvad enten vi finder den god eller daarlig, maa vi erkende, at Strid om den er ørkesløs og skadelig, men saa heller ikke glemme, at en fast Grænse er en Umulighed, hvor Folkeelementer er blandede, og ingen Naturgrænse findes: Gaar vi ikke frem, saa gaar vi tilbage, sejrer Danskheden ikke, saa taber den. Og saa heller ikke forskanse os bag forudfattede Meninger eller stirre os blinde paa Tal, saa vi ikke ser hvordan Danskheden vaagner i den omstridte 2. Zone. I Flensborg en dansk Realskole, en dansk Børneskole og over 400 Børn anmeldt til en ny. Fra Oversø Sogn (se Kortet!) 14 unge paa Højskoler og dansk Aftenskole hjemme. Fra to Nabsogne 24 unge paa danske Skoler. Fra hele anden Zone flere paa Skoler end i de 28 forudgaaende Aar tilsammen. Hvad kan der ikke ske, naar disse unge kommer hjem. I disse omstridte, endnu dansktalende Egne har der siden Reformationen saa godt som ingen dansk Prædiken lydt, og ingen dansk Skole været holdt. Og dog kan det tørre Træ skyde friske Skud, som vi ser.

Det gælder om klart Syn paa vor Opgave og dens Storhed, hernede og Norden den gamle Grænse. Vi har ikke Raad, ikke Tid, ikke Lov til ret længe at strides om det, der er sket og ikke sket. Og vi har da slet ikke Lov til at sovne ind paa de vundne

Laurbær. Stor Tid og stor Lykke kræver stort Arbejde. Vi staar midt i det; det gælder kun at faa alle med deri.

Glædelig Jul alle sammen!

Emmerlev Skole v. Højer.

Anthou Larsen.

## Sønderjyske Kirkeforhold.

VIL MAN PRØVE paa at sammenligne Forholdene i Sønderjylland, som de var lige før Kri-gen og nu, saa vil man opdage, hvilken Forandring der er sket ved hele Maskineriet. Dengang Tyskerne regerede, var alt i en næsten pinlig Orden; alting klappede systematisk og præcist. Det gjaldt om Kirkeforhold, Skoleforhold og overhovedet alt, hvad den tyske Stat administrerede.

Nu derimod ligger det meste i mer eller mindre Kaos; alt her nede er saa primitivt og ufærdigt; der trænges til Afklaring paa næsten alle Forhold. Og det er naturligt, at det er saadan.

Det har sat sit Præg paa den sønderjyske Landsdel, at den i over et halvt Hundrede Aar har staaet under et praktisk dygtigt Folk, som Tyskerne er.

Derfor var det paa næsten alle Omraader en stor Omvæltning, der skete ved Genforeningen, selv om Danmark gradvis overtog Styrelsen af det tilbagevendende Land.

Noget af det mest ufuldkomne hernede er dog Skole- og Kirkeforholdene.

Enhver ved, at alle Lærerembederne blev opslaaet ledige ved Danmarks Overtagelse af Sønderjylland; med Hensyn til Præstekaldene valgte man en anden



Fremgangsmaade, idet de tyske Præster, hvis de vilde, foreløbig kunde blive siddende i deres Embeder. Mange Præster, som var paa det rene med, at de hverken vilde eller kunde blive, søgte dog straks Kald Syd for den nye Grænse, og det har ikke været vanskeligt for dem at opnaa Kaldelse der, da de heroppe fra altid blev foretrukket frem for andre, hvad i og for sig ogsaa var rimeligt.

Paa den Maade blev der Tid efter anden en Del vakante Præstekald, som skulde besættes med danske Præster, og til den Ende havde Kirkeministeren allerede i Maj 1919 efter Provsternes Anbefaling udvalgt ca. 70 Præster fra de forskellige Provstier i Kongeriget til med kort Varsel midlertidig at besætte disse Embeder (Konstitution). De Præster, der er blevet udvalgt, er alle Mænd med Lyst og Evne til at gøre et Arbejde her nede og næsten udelukkende omkring 50 Aars Alderen. Mange af dem har bragt et stort Offer, idet de har givet Afkald paa deres gode Embede, hvor de har været stærkt knyttet til Menigheden, og kommen ned til helt ukendte Egne og fremmede Forhold; men det er jo kun glædeligt, at der endnu findes Mænd, der vil ofre paa Idealets Alter.

De ydre Forhold er ikke særlig gunstige for Præsterne hernede, da saavel Embedsboligerne som Kirkerne er meget forsømte og trænger til en grundig Reparation. Men Betingelserne for en frugtbringende Forkyndelse er desto større. Hos et lidende Folk, der staar paa et lavt Udviklingstrin, findes den frugtbare Jordbund for aandelig Paavirkning.

Og saadan er Forholdene omtrent her. Det er maaske vel meget sagt, at Sønderjyderne staar paa et lavt Udviklingstrin; men de er meget tilbage mange Steder. De er ikke saa moderniserede og blaserte som Folk Nord for Kongeaaen, og man har vist Lov til at sige — heldigvis,

Gennem svære Lidelser er mange Sønderjyder kommen til Trosbekendelse; for Mændene i Skyttegravene som de ængstelige og sørgende derhjemme er Gud og Guds Ord blevet manges faste Borg; der har de fundet Trøst i Sorgen, og derfra har de ventet Retfærdigheden og Lønnen for deres Møje. Derfor er Kirkerne godt besøgte, og til vore ugentlige Bibellæsninger har Besøget været saa stort, at vi maatte tage begge Skolestuer i Brug.

Som før nævnt er det kun midlertidig, Embederne er besat, og netop i disse Dage vil de nyvalgte fire Kirkeældste for hvert Sogn foretage Indstilling til Præstevalg. Der indstilles tre, hvoraf Kongen gennem Kirkeministeren kalder den ene, i Regelen den første paa Listen. Ved Præstevalgene nu vil mange af de tilbageblevne tyske Præster blive afskedigede, nogle paa Grund af deres for vege Forkyndelse, men desværre vist alt for mange af nationale Grunde og personlig Uvilje fra Befolkningens Side.

Frimenighederne vil gaa en tung Tid i Møde. Nogle er opstaaet paa Grundlag af grundtvigske Ideer og Livssyn; af dem vil flere blive bevarede; men langt de fleste er opstaaet paa nationalt Grundlag, og deres Saga er for manges Vedkommende ude. Tilbage staar der da en Mængde Kirker, som der næsten ingen Anvendelse findes for.

Denne Artikel gør ikke Krav paa at blive opfattet som en fyldestgørende Redegørelse af Kirkeforholdene hernede; en saadan Redegørelse er, som Forholdene for Tiden ligger, næsten umulig. Det hele staar midt i Brydningstiden, og alt er løst, usammenhængende og ufærdigt.

Venlig Hilsen til Venner og Kammerater.

**Karen og Jørgen Madsen.**

Gasse Skole pr. Skærbæk, i November 1920.

## Minder.

**J**A, HVAD ER DET? er vist mange Menneskers Spørgsmaal nu om Dage. Jeg tror, der er mange, der synes, at den Tid, de har levet, er forbi, og det er den jo i Virkeligheden ogsaa — men den kan leves op paany — netop i Minderne, og de trænger dybest ind paa et Menneske i Stilheden og Ensomheden f. Eks. en stille Aftenstund, naar vi sidder alene, kan Minderne vælde frem, det ene efter det andet; og fængsle vort Sind og Tanke, Minder om en Tid, vi har oplevet noget, enten det nu har været i Barndomshjemmet, eller det har været ude i det fremmede, hvor vi maaske har fundet os gode Venner, som paa en eller anden Maade har hjulpet os, og hvor vi saa sammen med dem har oplevet lykkelige Dage. Saadanne Minder er værd at bevare og tage med sig ind i sit daglige Liv. Vore Veje her i Livet former sig ikke altid lige lyse. Der kan maaske komme Tider, eller de har været der, da mørke Skyer var over os, hvor vi gik, og truede med at sænke sig ned over os; men saa er det godt i saadanne Øjeblikke, om vi i Mindet har et Lyspunkt bag ved os, som kan lyse for os og føre os stadig fremad. Derfor gælder det om her i Livet, mens vi er unge, at samle ind paa rige, gode og lyse Minder.

Ungdomstiden er vel nok den Tid, da de dybe Længsler og store Haab fødes, og hvor vi altid helst skulde have det Maal for Øje at hige efter at naa til noget, „som kan fylde vor Sjæl med sin mægtige Magt, og drage os frelst gennem Verden“. Vi har alle et bestemt Arbejde og en bestemt Plads at udfylde, og det er den, at det gælder om at udnytte paa bedste Maade og saa frejdigt se Fremtiden i Møde, for vi ved jo ikke, hvad den vil bringe os af Sorg eller Glæde, af Medgang eller Modgang — men lad os i Tide sætte alt vort Haab til Gud.

Vi staar over for en Tid nu, hvor der kræves meget af os. Lad os da sammen med vore sønderjydske Landsmand kaste os ind i Arbejdet for alt, hvad der er ædelt og godt, og ikke lade Humør og Arbejdskraft svækkes af Tanken om, hvordan alting kunde have været bedre. Klogere er det at tænke paa, hvor meget bedre alt kan blive. Man maa tro paa, at Lykken findes ogsaa for den, der anstrænger sig til det yderste. Vi har faaet Muligheder, og det er dem, det gælder om at udnytte paa en god Maade. I den Retning, at vi arbejder, kommer vi frem. Altsaa maa vi sætte al vor Vilje ind paa at komme fremad og opad, ogsaa om vor Vej tidt snor sig opad høje Bjerge og ned igennem dybe Dale, vil vi dog nok engang i fjerne Tider tænke paa Ungdommens Dage og mindes det alt sammen i Taknemmelighed. Det Aar, som nu snart er forbi, har givet os og vore sønderjydske Landsmænd mange og dyrebare Minder, som jeg tror, de fleste vil bevare og glæde sig ved mangan en Gang. De Dage før og efter den 9. og 10. Juli, da alt dernede var klædt i hvidt og rødt og smykket til Fest som ingensinde før, da Kongen red over Grænsen og hvad dermed fulgte, vil sikkert for alle tilstedeværende være uforglemmelige. Ja, det var en dejlig Fest ogsaa for vi heroppe i det gamle Danmark.

Hvor har ikke Sønderjyderne nu i mange Aar kæmpet og stridt, men altid har de dog bevaret Trofastheden til Danmark med dets Sprog og Minder, selv da de maatte sende deres kære ud paa Slagmarken — selv da haabede de paa, at Dagen nok skulde komme engang, da de frit kunde hejse det kære gamle Flag og synge danske Sange. Nu er Dagen altsaa kommen, da de uden Tvang kan hejse Flaget og juble og glæde sig over, at de fik Lov til at komme hjem og ikke mer skal trykkes ned af det tyngende Aag: at kæmpe for en Sag, som ikke er deres.

Nu vil vi saa sammen med hinanden ønske, at Gud vil give vort Land og Folk „Fremtid, som han gav det Minde“.

Hermed de allerbedste Hilsner til Kammerater og Venner af Uldum Højskole.

Hem, i Oktober 1920.

Jenny Olesen.

## Rotterne

### og en Rottetrig i gamle Dage.

**V**OR NUVÆRENDE ROTTE, Vandrerotten (Mus de cumonus), ogsaa kaldet Husrotten og i København Bolværksrotten, der nu er bleven saa stor en Landeplage, at der formelig maa erklæres Krig imod den og udsættes en Pris, ikke paa dens Hoved, men paa dens Hale, er egentlig ikke gammel i Gaarde her i Danmark. Dens oprindelige Hjem er Persien og Sletterne Øst for det kaspiske Hav.

Herfra begyndte den at udvandre i Begyndelsen af det attende Aarhundrede, den gik igennem Folkevandringens Port, mellem Uralbjergene og det kaspiske Hav, og i Aaret 1727, en Snes Aar efter, at de første Skarer var brudt op, gik den over Volga, Europas største Flod.

Den gik dog ingenlunde frem med Jernbanefart. Thi først omkring 1770 naaede den Tysklands Grænse. 1790 saas den første Gang i Sydsverrig, og omkring ved 1800 naaede den Danmark. Den er nu bleven international, idet den ved Skibsfarten er ført til saa godt som alle Egne af Jorden. Paa flere Øer i Sydhavet optræder den i saadanne Mængder, at den undertiden snapper Maden bort fra Tallerkenerne for de

Søfarende, medens de spiser, og paa St. Helena havde Napoleon sin Nød med dem; de var ham saa nærgaaende, at en Gang, han vilde tage sin Hat paa, sprang der en Rotte frem af den.

Vandrerotten hører til Musene, til de egentlige Mus, og den er vor største Museart; den har en Længde af 8—10 Tommer, og Halen er 7—8 Tommer, Ørerne er smaa, Farven paa Ryggen er graabrun med sorte Dækhaar, Strube, Bryst, Bug og den indre Side af Benene er hvidagtige, og Næsen er lys, kødfarvet med halvmaanedannede Næsebor. — Iøvrigt er det ikke nødvendigt udførligt at omtale alle Rottens Kendetegn, dertil er den desværre alt for godt kendt.

Den har en modbydelig sur Lugt, og den er modig og glubsk; vel skjuler den sig, naar det er muligt; men kan den ikke undfly, bider den forfærdeligt om sig, bides baade med Hunde og Katte, ja, vover endog at sætte sig til Modværge overfor Mennesker.

Vandrerotten lever gerne i Nærheden af Vand, f. Eks. i Vandmøller, Bryggerier, Mejerier o. s. v. og kaldes derfor ogsaa undertiden Vandrotte. Den maa dog ikke forveksles med den almindelige Vandrotte (*Hypudous amphibius*), der hører til Studsmusene og altsaa er fuldstændig korn- og planteædende.

Vandrerotten er altædende; den kan nok nøjes med Planteføde; men den foretrækker dog fremfor alt animalsk — dyrisk — Føde. Man har Eksempel paa, at den har ædt Stykker ud af Siden paa levende Svin, ja, paa, at den ikke alene har anfaldet Lig, men endog sovende Mennesker.

Forud for Vandrerottens Indtog havde vi den sorte Rotte; men denne findes nu næppe mere her i Landet; den er fuldstændig fortrængt af Vandrerotten, der ikke taaler nogen Konkurrent.

Man fanger dem ved at sætte Gift for dem, men det skal man dog være varsom med, thi Rotterne kan

let opspy Giften paa Steder, hvor det kan blive farligt for Menneskene, de fanges ogsaa i Fælder og Rottesakse, men det bedste Middel skal dog være smaat-skaarne Stykker af Vasquesvampe, branket i Smør eller Fedt. Disse Stykker henlægges paa Steder, hvor Rotterne færdes, de æder dem gerne, og naar de fortærer disse ufordøjelige Ting, buldner de ud i Indvoldene, saa de maa dø; rigtignok en pinagtig Død.

Det vil være heldigt at sætte en Underkop med lidt Drikke — Vand eller Mælk — ved Siden af de brankede Terninger, thi saa vil Rotterne drikke, og Drikken vil befordre Udbulningen i Indvoldene.

Dersom disse Midler ikke hjælper, og det kan vel være troligt nok, thi Rotterne er nogle snedige Fyre, og det er ingenlunde let at fange gamle Rotter, saa faar man bære sig ad, som man gjorde 1711 i Landsbyen Als, Nord for Mariager Fjord. Byen var i utrolig Grad bleven belemret med Utøj (Rotter). I sin Nød henvendte man sig til en klog Mand, der gav dem det Raad, at Rotterne skulde stævnes for Retten. Stævningen blev dem ogsaa lovformelig forkyndt, der blev beskikket Aktor og Defensor, Retten blev sat med Vidner, Tingvidner og nødvendigt Tilbehør, og efter at Retten havde været sat tre Gange, og der var tvistet pro & kontra, faldt Dommen, der lød paa, at Rotterne skulde rømme „Mark og Eng, By og Grænsen og ej lade dem finde der mere og henvises i Havet Menneskene paa Jorden og Fiskene i Havet uden Skade“.

Dommen blev taget til Følge, thi Rotterne forsvandt fra Als, og da man senere fiskede med Bundgarn, trak man døde Rotter op i Snesevis.

Als var forresten ikke det eneste Sted, man den Gang havde Proces med Rotterne.

Det var ganske vist den sorte Rotte (*Mus rattus*), der saaledes lod sig fordrive.

Om vor brune Rotte er ligesaa „hørig“, vides ikke, det staar til at forsøge. Den har næppe før haft en Proces paa Halsen.

K. Kristensen.

## Brudte Tanker.

**P**AA VEJKANTEN et Stykke Nordvest for Aarild i Sønderjyllands brune Hedeegn sad en Sønnesommeraften en ensom Mand. Hans Blik søgte uden noget bestemt Maal fremefter mod Vest, hvor Solen for kort Tid siden havde forladt Horisonten, nu efterladende sig et rødt Skær over den vestlige Himmel. Han var iført en slidt Feltuniform, hvis Farve næsten faldt sammen med det visne Græs og de brune Lyngtotter, som han sad imellem. Hans Ansigt bar Præg af Feltlivets Strabadser; hule Kinder med lidt fremstaaende Kindben, de mørke Øjne liggende dybt under den høje Pande. Efter hans hele Udseende at dømme en Mand paa 40 Aar, men kun 26.

Oluf Schmidt er hans Navn. Da Krigen udbrød i 1914, var han en af de mange, som sammen med sine Brødre og senere sin Fader maatte møde under det tyske Banner. Først til Østfronten — blev saaret — kom paa Lazaret — atter rask. — Til Vestfronten. — To Aars opslidende Liv i Skyttegravene. — I fransk Fangenskab. — Og nu tre Aar efter vendt hjem over England og København til sin Hjemegn.

Pludselig giver det et Sæt gennem hele hans Krop, et Gisp i hans Strube, en Sitren om hans Læber, og et næppe hørligt Hvorfor undslipper hans Mund

og røber, at hans Tanker arbejder med voldsom Kraft. Ja, hans Tanker, som kun blev formet, men ikke fik Lyd. Dog, lad os følge ham lidt i de Tanker, som nu passerer Revy for hans Indre og faar hans Bryst til at bølge, hans hele Krop til at ryste.

Hvorfor sidder jeg nu her ene — ene? Far og Bror blev derude. Mor bukkede under for Sygdommen; jeg er ene. Er det fordi, at vi Sønderjyder skulde hjem, tale vort Modersmaal igen? Nej, det kunde vi have kommet denne Krig foruden, blot alle Mennesker vilde se, hvor simpel en Ting, at „Ret“ det er. Ret for alle! og Krig vilde ikke blive. Hvorfor er nu Tusinder og atter Tusinder af Hjem opløste, Millioner af Børn, smaa uskyldige Børn, faderløse. Tusinder af Kvinders Liv er brudt, de mangler en Fader, en Mand, en Søn eller én, de havde kær.

Kun én Gang under denne frygtelige Verdenskrig saa man et virkeligt Retfærdighedspust bølge over Landene. Det var, da Europa blødgjort og modtagelig for Retfærdighed hørte Budskabet fra det fjerne Vest: Wilsons 14 Punkter.

Men næppe var den værste Sult tilfredsstillet, den største Elendighed lindret, før den indbildte Klasseforskel rejste sig paany. Retfærdigheden blev pakket ind, og den kolde Egoisme tog atter Magten.

Er Livet egentlig værd at leve? Er vor Tilværelse andet end en Periode af den Udviklingslov, som alt Stof er underkastet? Er Sjælelivet en Kendsgerning? Har ikke Troen derpaa faaet Dødsstødet af Krigens hele Elendighed som Massakrerne i Rusland, Myrderierne i Armenien og det afstumpede Liv i Fangelejren. Naar man kommer til at spørge saadan, er det, fordi man kommer til at tvivle paa, om der mere findes virkelig Kristendom blandt Nutidens Mennesker. Jeg tror, at bortset fra enkelte kan Slægten deles i dem af Navn og dem af Gavn. De første er

dem, der indhyller deres forkælede Indre i en Purpurkaabe, til hver Tid har et tiltalende Ydre, et medfølende Haandtryk for de lidende. Men de mener det ikke, thi det er dem, der har styrtet Verden ud i Elendigheden for Magtens Skyld. — De andre, dem af Gavn, er dem, der endnu husker deres Barnebøn og finder Vej til Kirken.

Derfor er der trods alt noget at bygge paa. Livet har endnu Værdi. — Kampen mellem de to Anskuelser er i Gang. — Den gamle Tid med sin Elendighed maa afløses af en ny, hvor Sjælelivet atter kommer til sin Ret og det ædle i Mennesket faar sin Næring fra alle gode Kilder. Der vil atter komme Harmoni i Menneskelivets Love som i Tidernes Morgen.

En Kuldegysen gennemfo'r ham og fik ham til at se paa Uret. Det var sent. Med halte Bevægelser rejste han sig. Med langsomme Skridt gaar han nedover Bakkerne mod Landsbyen, hvor han som Barn gik fredeligt ved Moders Haand. — Nu var han ene — ganske ene. — Krigen havde gjort det.

— — — Med ovenstaaende til Eftertanke sender jeg de bedste Hilsener til alle gamle Venner og Kammerater fra

Alfred Kristensen  
(1917—18—19).

## Et Par Ord.

**D**ET ER VIST NATURLIGT, at Tankerne særlig i disse Tider beskæftiger sig med Fremtiden.

Vi lever i en uklar og uberegnelig Tid — en Tid fuld af Gaader, af store, afgørende Spørgsmaal, hvis Løsning spiller den allerstørste Rolle for Tiden, der kommer. Kommende Slægter vil maaske kalde det en stor Tid, og kanske vil de prise os lykkelige, at vi fik Lov til at leve i en saadan Tid — lykkelige i en vis Forstand. Vi selv vil i hvert Fald sige, at vi lever i en bevæget Tid. Store Ting er sket og sker for vore Øjne. En Verden har været i Brand. Flammerne fra det mægtige Baal har blusset højt, Had og Ondskab, har fejret mægtige Triumfer.

En Storm er gaaet over Europa, et fremfarende Uvejr, der paa sin Vej ubarmhjertigt har knust og ødelagt for Fode. Ruinhob paa Ruinhob møder mange Steder Øjet nu efter den store Verdensbrand. Hvor der før var Liv og Virksomhed, er der nu kun Tomhed og Øde. Johan Bojer, den ansete norske Forfatter, fortalte i et norsk Blad for nylig om en Biltur gennem Frankrigs Slagmarker. Han spørger Gang paa Gang Chaufføren: „Hvor ligger den By — og den — og den?“ Og hver Gang faar han til Svar: „Der!“ og Chaufføren peger paa en øde Plet — en

Ørken uden Liv. Ikke Sten paa Sten tilbage af for-  
dum ret betydelige Byer.

Man har jo nok nu stukket Sværdet i Balgen, og man begynder nu igen paa det store Genoprejsningsarbejde, der skal bygge op, hvad der er revet ned. Et Blik ud over Verden i Øjeblikket vil dog overbevise os om, at der langt fra er Ro endnu. Det bryder og gærer derude. Enkelte Gløder fra det store Verdensbaal ligger endnu og ulmer. Et enkelt Vindpust kan maaske faa dem til at slaa ud i Flammer. Det er Gæringstider og Brydningstider. „Hvad er denne Brydningstid? Skumring eller Gry?“ Saaledes spørges der i disse Tider. Er det et sejrende Morgengry, der dæmmer i Øster? Vil Solen paany stige frem af Havets Skød og bringe nyt Liv, ny Varme og Kraft til den kolde, klamme Jord der — vædet af Blod og Taarer — sukker efter Liv og Lys. Vil en ny og bedre Dag rinde op? Eller gaar det mod den mørke Nat? Er det Fredens lyse Morgen, der dæmmer? Eller er det Skumringen forud for de evige Kriges mørke Nat? — I disse Dage finder en verdenshistorisk Begivenhed Sted i Genf. Folkenes Forbund holder Møde, Forbundet, der skal søge at skabe varig Fred mellem Nationerne. Vil det lykkes? Det er det store Spørgsmaal, der beskæftiger Sindene Verden over, mens Blikket er rettet mod Svejtserbergen i ivrig Spejden efter haandgribelige Resultater fra Verdensparlamentets Forhandlinger. Kan virkelig Forsonlighedens og Broderskabsfølelsens Aand faa Lov at herske i Verden? Skal for Fremtiden Krig være umuliggjort? Nationernes Forbund var Wilsons store Kongstanke, et Middel til Virkeliggørelse af Idealists stolte Haab om en Verden i indbyrdes Fred og Forstaaelse. „Hvad betyder Wilson?“ spørger Pessimisten. Aviserne har nylig bragt Bud fra Landet hinsides Atlanten. Wilson er en slagen Mand, en dødsmerket Mand; hans Rolle

er udspillet. En ny Opfattelse har sejret derovre. Hvad vil det føre med sig? Spørgsmaalene melder sig — det ene efter det andet. Hvorledes vil det gaa med Bolchevismens frygtelige Idé om en Verdensrevolution? Vil den blive Virkelighed? Og Grækenland? Polen? Indien? Hvad bliver Enden? Er det Skumring eller Gry?

Og tænker vi paa vort eget Land, bliver der ogsaa Anledning til Spørgsmaal. Vort Land er kun et lille Bid af hele den vide Jord, kun et Husmandsrig; men dets Skæbne er vor. Hvorledes vil Fremtiden forme sig for Danmark og det danske Folk? — Vi lever endnu i Danmarks Festaar, Glæden og Begejstringens Aar, da skilte Brødre mødtes og Danmark atter fødtes. Vi har oplevet et af Danmarks stolteste Øjeblikke. „En røvet Datter, dybt begrædt, er kommen frelst tilbage.“ Om vi saa aldrig forsøger at se saa nøgternt derpaa, er og bliver det dog som et Eventyr. Vi har oplevet en Tid, hvor Nationalfølelsen, Fædrelandskærligheden, forenede alle danske Hjerter i samme Glæde, samme Jubel. Den kendte belgiske Socialistfører Vanderwilde skal have sagt en Gang under Krigen: „Da Belgien gik op i Luer, forstod jeg først, hvad Fædrelandskærlighed er“. Mange Danske vil maaske sige: „Da Sønderjylland kom tilbage, forstod vi først, hvad Fædrelandskærlighed er“. Nu staar vi overfor det genforenede Danmarks nye Dag. Saa meget ved vi om Fremtiden, at den bliver vanskelig, at den vil kræve Afsavn og Offer. Det er nu sagt saa ofte. Fremtiden bliver en Arbejds Tid. — Ja, lykkelig den, der kan være med i Arbejdet!

Man har sagt om Krigstiden, at den var Idealer-nes Sammenbrudstid. Er ogsaa det danske Folks Idealer blevet sammenbrudt? Der blev meget trampet ned og lagt øde ogsaa her. Gaar det videre i dette Spor, nedad Bakke? Vil det hele blive Materialisme?

Vil Sansen for aandeligt Liv sløves gennem Slid og Slæb for det daglige Brød? Der er dem, der haaber — og det Haab svæver vel ikke helt i det blaa — at det genfødte Danmark gaar en ny og bedre Dag i Møde, at det danske Folk oplever en aandelig Genfødelsetime og bygger Danmarks Fremtid med sikkert Øje for Livets jernhaarde Virkelighed, men tillige

med Øjet, som det skabtes, himmelvendt,  
lysvaagent for alt stort og skønt hernelod,  
og med de dybe Længsler velbekendt,  
kun fyldestgjort af Glans fra Evigheden.

Vi ser i disse Dage, hvorledes der i Tyskland, det fattige, lidende urolige Tyskland fremvokser en Ungdomsbevægelse med Varsel om en ny Grødetid og Grotid for tysk Ungdom og med Varsel om et nyt og bedre Tyskland. „Trængselstider er frugtbare“, siger Søren Kierkegaard. Om ogsaa Fremtiden i mange Maader bliver en Trængselstid for vort Land, det kan alligevel blive en aandelig Grotid. Og skulde ikke netop Retfærdighedens og Trofasthedens Sejr og vort Folks nationale Løftelse bære Grøde til en Sommerdag? . . . . .

Men vi lever som aldrig før i Gaadernes Tid. Ingen kender Dagen, før Solen gaar ned. Ogsaa det enkelte Menneske staar med spørgende og bævende Sind overfor sin Fremtidsdag. Fremtiden er en lukket Bog. De stolteste Haab, de fagreste Forventninger knækkes kanske som en Blomst, der dufted og nikked ved Morgengry, men før Aften laa knust under Haglvejrets Sky. Og dog, hvem sætter ikke sin Lid til Fremtiden. „Hvad Hjertet attraar, maaske dog engang under Solen du naar.“ — Ja, maaske dog engang! . . . . .

Der er meget, der kan give Anledning til Ængstelse for Fremtiden. Hvert enkelt Menneske faar sin Del af Ængstelsen. Dagene er mørke og triste — som altid ved Solhvervstide.



Mindre og mindre af Dag det lyser,  
Hjertet i Kulde og Mishaab gyser.

Mismod og Mishaab ruger tæt nok over Verden,  
Skyerne er tunge og graa, Verden vaander og jamrer  
sig. Dog venter den, at nye Tider skal stige frem af  
Vinterens Solhvervsgry — gennem Mørket og Kulden  
glimter der Haab om, at „ud af Tidernes Taageflor  
stiger en grønnende, genskabt Jord“.

Netop som Jord ej mer kan raade,  
kommer et Frelsens Væld af Naade,  
da kommer Jul.

Julen kommer med Solhverv til bange Hjerter,  
med nyt Haab og ny Tro paa, at selv om Vinteren  
er aldrig saa lang, det bliver dog Vaar engang.

Det er kun et Par Ord, nogle flygtige ufuldkomne  
Rids, nedskrevet i største Hast, fordi jeg gerne vilde  
have en Hilsen med til gamle Elever og Venner. —  
Forholdene, jeg for Tiden lever under, er lidt aparte.  
Jeg haaber dog, det snart skal faa Ende igen. Jeg  
drister mig endog til at haabe, at jeg skal blive „be-  
tinget benaadet“ nu til Højtiden, men om det saa  
alligevel gaar saa glat, skal Tiden vise.

Hermed mine bedste Ønsker om en glædelig  
Julefest og et velsignet Nytaar.

Vejlefjord Sanatorium, 4. Decbr. 1920.

Jacob Jacobsen.

## Solstraaler.

MAN KAN paa en mørk Regnvejrsgang sidde og  
blive trist i Humør; det er, som om de mørke  
Skyer, der dækker Himlen, indvirker paa vort  
Sind, saa vi bliver mørke og triste, og henfalder til  
at lade vore Tanker kredse om det sørgelige og be-  
sværlige her i Livet, ja, man kan komme saa vidt,  
at man synes ikke, der er noget at glæde sig over.  
Der sker jo saa meget sørgeligt; snart bliver en ramt  
paa en Maade og andre paa anden, og hvordan mon  
Fremtiden vil blive. Saadanne og lignende Tanker  
beskæftiger man sig med, og man skaber sig let Be-  
kymringer baade store og smaa.

Kommer da pludselig Solen frem, spreder Skyerne  
og lyser op rundt omkring, da lyser det uvilkaarligt  
op i ens Sind med det samme, man glemmer mange  
af sine Bekymringer og synes, at alt gaar lettere.  
Solstraalerne kan ikke alene varme og lyse ude i  
Naturen, men ogsaa i vort Hjerte og Sind.

Ingemann kalder i en af sine Morgensange Solen  
Lysets Engel og synger i et Vers saadan:

Englen spreder over Jord  
Glansen fra Guds Himmel:  
i sin Kaabes Straaleflor  
favner han Alverdens glade Vrimmel.

Ja, Lysets Engel spreder sin Glans over alt og alle; men derfor bliver dog ikke alle lige lyse og glade.

Der var en Mand, der engang sagde, at han syntes, man med nogen Ret kunde dele Menneskene i to Grupper: „de lyse“ og „de mørke“. „De lyse“ er som Fiksstjerner, der ikke alene i sig selv er lyse, men spreder Lys over andre, og der er ingen Tvivl om, at det var bedst at høre til den Gruppe; ja, selv om man af Naturen er noget mørk, turde det dog være et Spørgsmaal, om man ikke i dette Tilfælde kunde lave sig selv lidt om.

Hvordan gaar det egentlig til, at nogen kan lyse for andre? Svaret herpaa kunde være meget forskelligt, men man kunde jo f. Eks. tænke paa de gode og lyse Dage, vi har haft og paa, hvordan de blev lyse. Det var ikke alene Solen, der skinnede paa hine Dage, maaske den ikke engang havde saa megen Magt, der var ogsaa Mennesker, der bevirkede, at de Timer og Dage blev saadan for os, at vi altid mindes dem med Glæde.

Hvordan bar disse Mennesker sig da ad? — De smilede lyst og varmt til os, saa vi mærkede, at bag ved deres Smil laa Godhed for os. Det er de Smil, vi husker.

Alle kan huske den Tid, da de var smaa og gik i Skole; og vi husker da ogsaa, hvor glad man var, naar Lærer eller Kammerater vilde smile til en, hvis ikke, da var man ikke glad og følte, at der var noget i Vejen, og det holder man mindst af i den Alder. Luften skal helst være ren. Derfor kan man ikke sige, at det er Børnene alene, der er glade for, at man smiler til dem og viser, at man mener dem det godt, nej, ogsaa naar man bliver voksen, glædes man ved at møde Velvillie og Venlighed, og alt ligger lettere og lysere for en; de venlige Smil er som Sol-

straaler, der varmer og lyser, og vi maatte ønske, at ogsaa vi kunde lære at sprede lidt Sol paa v o r Vej.

Hvis du kan smile varmt og lyst,  
saa vis det nu.  
Lad dine Venner ganske lyst,  
før de forlader Livets Kyst,  
fornemme Varmen i dit Bryst,  
ja, vis det nu.

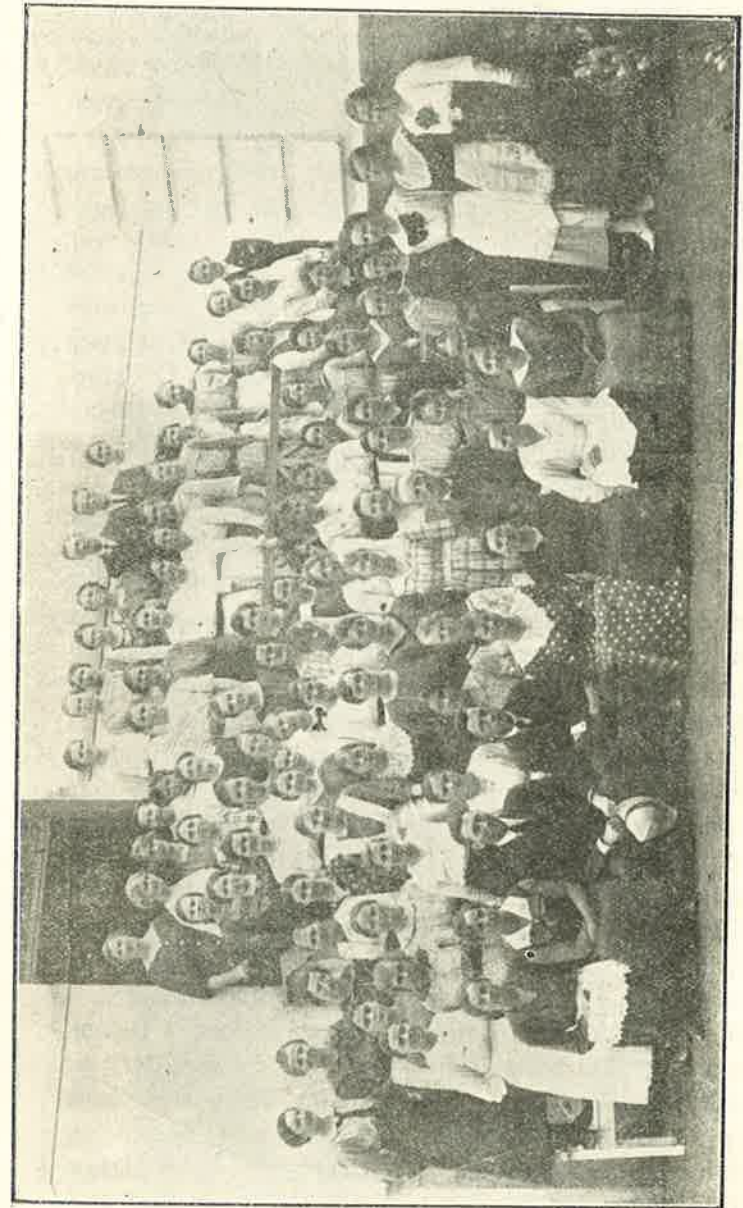
Ulkær Forskole, d. 7. December 1920.

Karen Frandsen.

## I Aarets Løb.

**S**KOLEARBEJDET efter Jul foregik uden Forstyrrelse af nogen Art. I Nytaarsdagene, mens Eleverne endnu var hjemme paa Ferie, havde vi et to Dages Kursus for Horsens og Omegns Gymnastikforening. Det var saare fornøjelige Dage, og det var en Glæde at se saavel Mands- som Kvindeholdet, der lededes henholdsvis af Frede Hansen, Ollerup, og Lærer Laursen, Hadsten. Vi er altid glade, naar de raske Gymnaster kommer. Da Eleverne saa kom igen efter Nytaar, meldte sig straks det Spørgsmaal, om vi nu maatte undgaa den spanske Syge, som ude omkring optraadte ret almindeligt og paa sine Steder ogsaa temmelig ondartet. Smitten kunde jo bæres med tilbage til Skolen. Det slog ogsaa til, men Sygdommen forløb helt anderledes end Vinteren i Forvejen. Det var ikke straks et „almindeligt Angreb“, der saa i kort Tid fik udraset, det blev ved fra 10. Januar til 15. Marts, og i den Tid var der stadig nogle syge. Heldigvis var det kun enkelte, der blev haardt angrebne; men alle kom til vor store Glæde godt over Sygdommen og kunde drage raske bort fra Skolen.

I Vinterens Løb havde vi Foredrag af Professor Starcke og Præsterne Køster, Alrø, og Holm, Fruering, samt flere fremmede Talere til Ungdomsforeningen.

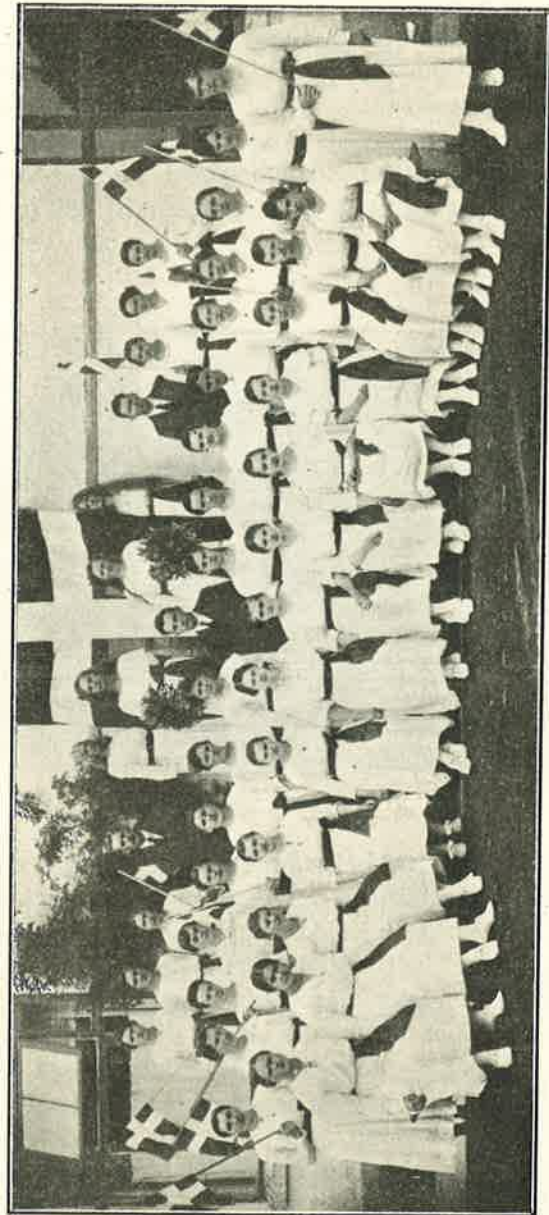


Sommerholdet 1920.

Til Sommerskolen havde vi foruden de sædvanlige Lærerkrafter som Medhjælpere ved Arbejdet Sigrig Godsk, der hjalp til med Undervisningen i Haandarbejde og Julie Bennedsen, der ledede begge Gymnastikhold og tillige indøvede Leg og Folkedanse.

Der var af flere Grunde særlig Glans over denne Sommers Arbejde, men først og sidst var det Genforeningsglæden, der lyste over det hele. Højtid var der, naar der blev talt derom i Skolen, og naar vi om Morgenen samledes i Haven for at hejse vort gamle Dannebrog. Det maatte da næsten ogsaa være en Selvfølge, at Elevmødet maatte præges af Genforeningen. Derom blev der talt mellem Lærere og Elever og gamle Kendinge. Men smukkest kom det frem om Aftenen, da Jakobsens smukke og indholdsrige Kantate blev opført af Elever og Lærerpersonele. Mange har siden sagt mig, at de sent vil glemme Slutnings-scenen, hvor de hvidklædte Piger (se Billedet Side 55) stod frem, ombølget af Flag, mens de sang: „Det lyder som et Eventyr“. Ogsaa virkede det til at forhøje Glæden, at Købmand Iversen, Uldum, velvilligt hjalp til med, at Festen kunde ende som Lysfest.

Selve Genforeningsdagen var en Festdag fra først til sidst: Vi begyndte med at hejse Dannebrog. Saa kom Kirkegangen i den smukt smykkede Uldum Kirke, som Højskolens Lærere og Elever havde hjulpet til med at pynte. Højskolens Sangkor havde Plads i Koret og sang før Gudstjenesten: „Det lyder som et Eventyr“. Efter Pastor Riisgaards smukke og stemningsfulde Prædiken sang de „Kongernes Konge“. — Om Eftermiddagen holdt Lærerne Møde ude i Haven, mens jeg var borte i en Naboby for at tale der, og om Aftenen gentoges Kantaten og vistes Folkedans for en Del af Byens Folk. Vi her paa Skolen og Sommerholdet 1920 vil vist aldrig glemme disse Dage. To Gange blev der senere bragt os særlig Bud søn-



derfra. Jacobsen var med at følge Kongens Ridt over Grænsen til Dybbøl, og Liengaard var med til Ungdomsfesten i Sønderborg og Dybbøl. Begge gav os alle, sammen med Ungdomsforeningen Meddelelse om deres Oplevelser dernede fra.

Et Par Dage før Sommerskolen sluttede, havde vi Gymnastikopvisning og Fremlæggelse af Haandarbejde.



Set fra Vejen.

Ved Pigernes Afrejse forærede de Skolen en ny og smuk Skoleklokke. Det er en stor Fornøjelse for saavel Lærerne som Køkkenpigerne at ringe med den. Den kan høres helt ned til gamle Lærer Mortensen.

Ved Elevmødet var der fremlagt Tegning til Nybygning af et Taarn, der skulde danne Forbindelse mellem den ny og den gamle Bygning og saa til en delvis Ombygning af det gamle Hus. Det første med Taarnet blev fastholdt, men Ombygning af det gamle Hus ikke. Det viste sig nemlig at være saa skrøbeligt, at det ikke kunde lønne sig at bekoste det

omlavet. Planen her maatte da ændres, og da vi ikke turde driste os til at ombygge hele den gamle Bygning fra Grunden af, blev det bestemt at foretage Nybygning ind til den gamle Spisestue, hvor der saa fornedet skulde indrettes til Pigeværelse og Spisekammer.

Nu har vi altsaa ny Spisestue ud mod Haven. Oven over den er Læsestuen med Dør til Elev-



Set fra Haven.

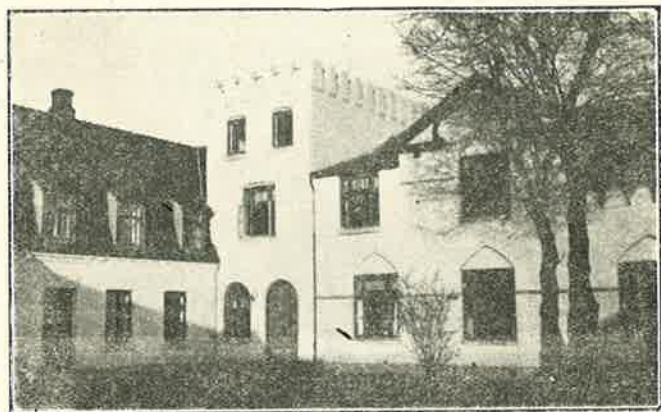
gangen til den ene Side og med Gennemgang i Taarnet ind til Lejligheden til den anden Side.

Husets Folk er alle glade for de ny Bekvemmeligheder, Pigerne ikke mindst for det nye rummelige Køkken.

Ved Taarnets ene Hjørne blev der nedlagt en Flaske, indeholdende et Dokument med følg. Paaskrift:  
Uldum Højskole 25. August.

Genforeningsaaret 1920 blev Taarnet bygget og Forhusets første Halvdel ombygget. Tegningen er

leveret af Bygmestrene J. Bundgaard, Krabbesholm, og J. P. Krogh, Ørding, Morsø. Sidstnævnte er Arbejdets Leder og har som Medhjælper ved Arbejdet Tømrersvendene Iversen, Staby, og Sørensen, Roslev. — Snedkerarbejdet udføres af Søren Christensen, Uldum. — Murerarbejdet ledes af Sabroe og Søren Hansen, Uldum, med Hjælp af Svendene Jørgen Kr. Jensen, V. Ørum, Dahl, Honum, Mortensen,



Set fra Gaarden.

Gludsted, og Mortensen, Uldum. Øvrige faste Hjælper ved Arbejdet er Mændene Benfeldt, Givskud, Niels Madsen samt Ungkarl Holgersen, alle af Uldum. — Højskolen ejes af Marie og Svenning Pedersen. Lærerne er Liengaard, Larsen og Jacobsen. — Skolens Piger er Køkkenchef Inge Laursen, Alma Madsen, Anna Svenningsen, Astrid Bech og Katrine Hansen.

For Skolen at trygge,  
for Hjemmet at bygge  
vore Huse vi bygge  
i Herrens Navn.

Til Vinterskølen var der indmeldt 98 Elever. Et Par Stykker blev forhindret i at møde i Aar, og nogle Stykker blev syge, saa kun de 90 gav Møde. Vi er meget glade for dette Hold, ikke mindst af den Grund, at der i Vinter kun er ringe Tilslutning til mange Skoler. Der er indmeldt nogle Stykker til at komme senere, og vi faar da fuldt Hus af boende Elever.

Som Adressen under Jacobsens Stykke udviser, er han paa Vejlefjord Sanatorium. Det var en Skuffelse baade for ham og os, at han kort før November maatte tage Ophold der. Men hans Sygdom er heldigvis af saa let Art, at han efter en Vinters Ferie vil blive fuldstændig rask, saa han atter kan optage sin Gerning her. I hans Sted er A. Leth fra Randers-egnen Lærer ved Skolen.

Først i November havde vi kirkeligt Møde her paa Skolen. Talerne var Præsterne Fenger, Odder, og Thygesen, Træden.

En Søndag havde vi Besøg af Horsens og Omegns Gymnastikforening, der holdt Øvelser under Ledelse af Frede Hansen, Ollerup.

De maanedlige Elevsammenkomster er begyndt. De bliver for Resten af Vinteren afholdt følgende Søndag Aftener: 12. December, 16. Januar, 13. Februar og 13. Marts.

Til Slut kun dette: Vi siger alle gamle Elever og Venner hjertelig Tak for Venlighed og god Støtte i Aaret, der gik. Tak for Kort, Breve og Hilsner; Tak ogsaa til alle dem, der er med til at sende os Søskende, Venner og Kendinge til Skolen, og Tak for Gæstfrihed, naar vi besøgte Eder.

Eders Kærlighed og Trofasthed er os den uvurderligste Hjælp! — Vi ønsker Eder en rigtig velsignet Julefest og et godt Nytaar!

Eders

Marie og Svenning Pedersen.

## Foreningsmiddelelper.

**D**EN AARLIGE GENERALFORSAMLING afholdtes som sædvanlig ved Elevmødet i Juli. Regnskabet, som balancerede med 1246 Kr. 32 Øre, blev fremlagt og godkendt. Af Bestyrelsen afgik efter Tur Tiende Pedersen, Uldum, og Anders Rasmussen, Hjarnø, og nyvalgte Sigrud Knudsen, Hammer, og Jens P. Just, Grønning pr. Jebjerg. Undertegnede genvalgte.

Opmærksomheden henledes paa, at man meddeler Hjemstedsforflytninger. Navnlig er dette vigtigt for de kvindelige Medlemmers Vedkommende, hvor en Navneforandring jo i Regelen er fulgt med.

Elevmødet afholdes den første Søndag i Juli — det bliver til næste Gang 3. Juli. — Jeg maa maaske minde om, at de, der ønsker at overnatte, sender et Brevkort nogle Dage forud, men samtidig har jeg Ordre til at gøre opmærksom paa, at der nu efter Udvidelsen næsten ingen Grænse er for, hvor mange der kan rummes.

Mange Hilsner med Ønsket om en glædelig Jul og et godt Nytaar.

Peter Liengard.

## Nye Medlemmer.

Vinteren 1919—20.

Gudike Andersen.  
Niels Andersen, Lyby St.  
Kristoffer Andersen, Ølholm.  
Frude Andreasen, Skyggerslund, Flemming.  
Karl Albert, Ugleskovgaard, Holsted.  
Laurits Bang, Hornborg, Flemming.  
Alfred Brunsgaard, Lem, Skive.  
Christian Christiansen, Lindved, Vejle.  
Christian H. Christiansen, Sofienlund, Faaborg.  
Axel Christensen, Jebjerg.  
Carl Christensen, Hjerik, Roslev.  
Thorvald Christensen, Rønnovsholms Mark., Hæstrup.  
Knud Daugaard, Sellerup, Børkop.  
Hans Due, Vinthen, Lund St.  
Esper Espersen, Hindborg, Lyby.  
Hans Frederiksen, Tolstrupgaard, Skive.  
Harald Gammel, Harre, Roslev.  
Niels Henriksen, Hou, Thisted.  
Stephan Hansen, Lille Skærgaard, Give.  
Valdemar Hansen, Hedensted.  
Holger Haubo, Nautrup, Durup.  
Harald Hauge, Fausinggaard, Tørring.  
Alfred Ibsen, „Damgaard“, Holsted.  
Peter Juhler, Vemmingbund, Broager.  
Harald Jeppesen, Vejby, Skive.  
Poul Jensen, Dølby, Skive.  
Søren Jensen, Kodamgaard, St. Rørbæk.  
Chr. Jensen, Fragtrup, Fandrup.

Johannes Jensen, Rødding, Skive.  
 Jens Johansen, Ølsted, Løsning.  
 Jens P. Just, Vester Grønning, Jebjerg.  
 Søren Kaastrup, Hindborg, Lyby.  
 Kristen Kristensen, Tved, Holsted.  
 Harald Kristiansen, Hjortsvang, Tørring.  
 Viggo Knudsen, Durup.  
 Valdemar Knudsen, Kalhave, Uldum.  
 Alfred Nygaard Larsen, Vejby, Skive.  
 Anders Jensen Larsen, Oudrup, Vindblæs.  
 Viktor Larsen, Faurskovgaard, Holsted.  
 Thomas Hejbøl Larsen, St. Hejbøl, Ølgod.  
 Ernst Larsen, Jebjerg.  
 Henrik Laursen, Hammer, Tørring.  
 Sigurd Laursen, Hammer, Tørring.  
 Harald Lidegaard, Bønding, Skive.  
 Harald Østergaard Madsen, Nr. Andrup, Skive.  
 Aage Mikkelsen, Boring, Rask.  
 Søren Møller, Hem, Skive.  
 Kristian Møller, Højbjerggaard, Klim.  
 Kristen J. Møller, Hvidbjerg Møllegaard, Skive.  
 Søren Nautrup, Rødding, Skive.  
 Harald Nielsen, Rødding, Skive.  
 Poul Nyborg, Uldum.  
 Rasmus Nielsen, Kalhave, Uldum.  
 Ole Olesen, Oksenbjerre, Give.  
 Peder Møller Pedersen, Klim Odde, Klim.  
 Magnus Pedersen, Arentsminde St.  
 Hans Pedersen, Rask Mølle St.  
 Jens Primdahl Pedersen, „Søgaard“, Rødding, Skive.  
 Peder Primdahl, Rødding, Skive.  
 Kristian Primdahl, Rødding, Skive.  
 Anders Præst, Krejbjerg, Skive.  
 Peder Rand, Vindelev, Jelling.  
 Jens P. Rasmussen, Haurum, Flemming.  
 Emil Rasmussen, Uldum.

Markus Revsgaard, Hjerk Mølle, Roslev.  
 Niels Sartor, Nørre Hjarup, Hovslund.  
 Hans Skøtt, Kokær, Haderslev.  
 Anders Chr. Sørensen, Gjesing, Skanderborg.  
 Alfred Sørensen, Lindved, Vejle.  
 Emil Sørensen, Givskud, Jelling.  
 Aksel Sørensen, Boring, Rask.  
 Anton Sørensen, Espetoft, Daugaard.  
 Knud P. Sørensen, Hover, Vejle.  
 Kristen Sørensen, Hald, Højslev.  
 Peter Søndergaard, Boring, Rask.  
 Magnus Lund, Lund, Skive.  
 Aage Thomsen, Sdr. Aldum, Stenderup.  
 Therkel Therkelsen, Boring, Rask.

#### Sommeren 1920.

Ingrid Andersen, Bundgaard, Jebjerg.  
 Marie Andersen, Hesselballe, Uldum.  
 Nanna Andersen, Lindved, Vejle.  
 Magda Andreasen, Aarestrup, Støvring.  
 Marie Bech, Bjerre pr. Bjerger J.  
 Julie Bennedsen, Lunde St.  
 Anna Bundgaard, Nr. Thise, Jebjerg.  
 Else Clemmensen, Vinkel, Højslev.  
 Johanne Dahlgaard, Korsgaard, Durup.  
 Clara Espersen, Villumaagaard, Haasum, Skive.  
 Mariane Frostholt, Lundbro, Skive.  
 Katrine Gregersen, Skelde, Sundved.  
 Helga Hagensen, Rømø.  
 Dorthea Hansen, Fruelund, Give.  
 Marie Hansen, Ravnholdt, Kjellerup.  
 Nielsine Henriksen, Fruebjerg, Ølholm.  
 Hilda Hylleberg, Snabe, Rindsholm.  
 Marie Jensen, Bækgaard, Dybvad.  
 Mariane Jensen, Bækgaard, Dybvad.  
 Asta Jensen, Hindborg, Lyby.



Jenny Jensen, Hindborg, Lyby.  
 Maren Jensen, Ølholm.  
 Anna Jensen, Rask Mølle St.  
 Sigrid Jensen, Kalhave, Uldum.  
 Karen Johansen, Uldum.  
 Karen Kjeldsen, Torp, Østbirk.  
 Mariane Knudsen, Mogenstrup, Jebjerg.  
 Solvejg Kristensen, Skolding Skole, Jelling.  
 Gudrun Kristensen, Gammelager, Hoven, Tarm.  
 Lucinde Kristensen, Lykkegaard, Klovborg.  
 Anne Kristensen, Egknud, Ølgod.  
 Agnes Larsen, St. Engeborg, Skive.  
 Anne Laursen, Ellegaard, Tørring.  
 Elna Lidegaard, Bønding, Skive.  
 Katrine Møller Lidegaard, Brøndum Kærsgaard, Skive.  
 Ingrid Lundgaard, Søndergade 16, Brædstrup.  
 Ida Madsen, Rask Mølle St.  
 Anna Madsen, Klattrup, Børkop.  
 Bodil Møller, Hvidbjerg Møllegaard, Skive.  
 Nanna Møller, Ølgod.  
 Signe Møller, Agersnap, Ølgod.  
 Kirstine Møller, Honum Skov, Rask Mølle.  
 Marie Mortensen, Hjortsvang, Tørring.  
 Gudrun Nielsen, Østrup Mølle, Snaptun, Horsens.  
 Anna Nielsen, Østerild.  
 Sine Nielsen, Søndergade 23, Brædstrup.  
 Elisabeth Nielsen, Brund, Horsens.  
 Alma Nygaard, Egknud, Ølgod.  
 Karen Nørgaard, Gullerup, Mors.  
 Margrethe Olesen, Kollemorten, Jelling.  
 Alma Olesen, Børstinggaard, Thise, Jebjerg.  
 Kathrine Pedersen, Uhre, Vejle.  
 Magda Pedersen, Hjerik, Roslev.  
 Sofie Pedersen, Ustrup, Horsens.  
 Kamma Rahbek, V. Ørum, Uldum.  
 Sørine Ravn, Karlby, Hornslet.

Cathrine Sibbesen, Skelde, Sundeved.  
 Marie Simonsen, Fædsted Toft, Hygum.  
 Karen Snitkjær, Aarø Kreds, Haderslev.  
 Johanne Skovmand, Honum Skovhus, Rask.  
 Ellen Sørensen, Vestergaard, Lund St.  
 Jenny Svane, Mosegaard, Give.  
 Kirstine Thorup, Vedersø, Ulfborg.  
 Dorthe Østergaard, Engbjerggaard, Jebjerg.  
 Betty Østergaard, Tinggade 20, Skive.  
 Ingeborg Østergaard, Højgaard, Løgten.

---

## *Indholdsfortegnelse.*

---

- Svenning Pedersen : Skole og Samfund.  
Peter Liengaard : Det gode gamle —  
Kr. Larsen : Hvad er denne Brydningstime ? —  
K. Kristensen : Forskellige Smaatræk : Den første  
Valghandling i Give 1849. Da Djævelen aflagde  
en lille Visit i Hesselballe. En Myre. Vandrefalk.  
Anthon Larsen : Dansk og Tysk.  
Karen og Jørgen Madsen : Sønderjyske Kirkeforhold.  
Jenny Olesen : Minder.  
K. Kristensen : Rotterne og en Rottetrig i gamle Dage.  
Alfred Kristensen : Brudte Tanker.  
Jacob Jacobsen : Et Par Ord.  
Karen Frandsen : Solstraaler.  
Marie og Svenning Pedersen : I Aarets Løb.  
Peter Liengaard : Foreningsmeddelelser.  
Nye Medlemmer.
-